

# Ryhmämuotoinen kuntouttava työtoiminta ja yksilön hyvinvointi

LAHDEN  
AMMATTIKORKEAKOULU  
Sosiaali- ja terveysala  
Sosionomi  
Sosiaalipedagoginen Aikuistyö  
Opinnäytetyö  
Syksy 2016  
Lotta Laakso  
Annamari Toivanen

## SISÄLLYS

1	JOHDANTO	5
2	OPINNÄYTETYÖN LÄHTÖKOHDAT	7
2.1	Tausta ja tarve	7
2.2	Opinnäytetyön toimeksiantaja	8
2.3	Kuntatalouden paineet työllisyydenhoitoon liittyen	9
2.4	Kuntouttava työtoiminta Askolan kunnassa	10
3	TARKOITUS JA TAVOITE	11
4	TYÖTTÖMYYS	12
4.1	Työttömyys ilmiönä	12
4.2	Pitkäaikaistyöttömyys	12
4.3	Kuntouttava työtoiminta	13
5	HYVINVOINTI	15
5.1	Kokonaisvaltainen hyvinvointi	15
5.2	Osallisuus	16
5.3	Syrjäytyminen	17
6	AIKAISEMMAT TUTKIMUKSET	18
7	TIEDONHAUN KUVAAMINEN	21
8	ASKOLAN KUNNAN RYHMÄMUOTOISEN KUNTOUTTAVAN TYÖTOIMINNAN KUVAUS	22
9	LAADULLINEN TUTKIMUS	25
9.1	Laadullisen tutkimuksen määritelmä	25
9.2	Aineiston keruu	26
9.3	Sisällönanalyysi	27
9.4	Tulokset	29
10	MÄÄRÄLLINEN TUTKIMUS	32
10.1	Määrällisen tutkimuksen määritelmä	32
10.2	Aineiston keruu	33
10.2.1	Likertin asteikko	34
10.2.2	Webropol	34
10.3	Tulokset	35

		2
11	YHTEENVETO TULOKSISTA	39
11.1	Ryhmämuotoinen kuntouttava työtoiminta ja osallistujan hyvinvointi	39
11.2	Ryhmämuotoisen kuntouttavan työtoiminnan kehitysehdotuksia	40
12	OPINNÄYTETYÖN ARVIOINTI	42
12.1	Prosessin eteneminen	42
12.2	Eettisyys	43
12.3	Tavoitteiden saavuttaminen	44
13	POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET	45
	LÄHTEET	50
	LIITTEET	55

Lahden ammattikorkeakoulu

Sosiaalialan koulutusohjelma

LAAKSO, LOTTA

TOIVANEN, ANNAMARI:

Kuntouttava työtoiminta  
ja yksilön hyvinvointi

Sosiaalipedagogisen aikuissosiaalityön opinnäytetyö, 66 sivua, 8 liitesivua

Syksy 2016

TIIVISTELMÄ

---

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli tutkia Askolan kunnan ensimmäisen ryhmämuotoisen kuntouttavan työtoiminnan toimintamallin yhteyttä yksilön hyvinvointiin sekä vaikutuksia kuntatalouteen. Tavoitteena oli selvittää asiakaslähtöisesti, minkälainen yhteys juuri tällä toimintamallilla on yksilön kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin. Tarkoituksena oli luoda pohjaa kunnan työllisyyden hoidon toimintamallin kehittämiseksi tulevaisuudessa.

Opinnäytetyön toimeksiantaja oli Askolan sosiaalitoimisto. Pitkäaikaistyöttömyys on ollut yksi yhteiskuntamme ongelmista jo pitkään. Aktivointipolitiikalla on yritetty aktivoida pitkäaikaistyöttömiä kuntoutumaan takaisin työelämään. Aktivointipolitiikkaa ja kuntouttavaa työtoimintaa on kritisoitu, että se olisi työttömän näkökulmasta katsottuna eräänlainen yhteiskunnan kontrollikeino. Halusimme tässä opinnäytetyösämme selvittää onko aktivointipolitiikalla myös jotain muuta annettavaa yksilön kannalta katsottuna.

Opinnäytetyömme on laadullinen selvitystyö, jossa on käytetty myös määrällisiä menetelmiä. Siinä on käytetty tutkimusmenetelminä alku -ja loppukyselylomakkeita kyseisessä ryhmässä sekä haastatteluita. Kyselylomakkeiden vastaukset on laskettu webropolissa ja haastattelut analysoitu sisällönanalyysinä.

Opinnäytetyömme tuloksista voidaan päätellä, että yhteisöllisyys, osallisuus ja vuorovaikutus ovat tärkeitä elementtejä kuntouttavassa työtoiminnassa ja niillä on yhteys yksilön sosiaaliseen, psyykkiseen ja fyysiseen hyvinvointiin. Olemme kohdentaneet tutkimuksemme vain pieneen ryhmään, joten tulosta ei voida yleistää.

Asiasanat: Kuntouttava työtoiminta,  
pitkäaikaistyöttömyys, kokonaisvaltainen hyvinvointi, osallisuus

Lahti University of Applied Sciences

Degree Programme in Social Services

LAAKSO, LOTTA

TOIVANEN, ANNAMARI:        Rehabilitative work-activity and the well-being of an individual

Bachelor`s Thesis in social pedagogy work with adults 66 pages, 8 pages of appendencies

Autumn 2016

---

## ABSTRACT

The purpose of this thesis was to study the connection between the first rehabilitative work activity method done in group at the municipality of Askola and the well-being of an individual, as well as the influences on the economy of the municipality.

The purpose was discover through client-led approach, what kind of connection this specific method has to the holistic well-being of an individual. The goal was to lay grounds for further development improving the employment in the municipality.

The commissioner of the thesis was the social services of Askola. Long-term unemployment has been one of the long lasting problems of our society. The long-term unemployed have been tried to integrate back into the working life by activating politics. This method has been criticised, claiming that from the unemployed's point of view, it represents a form of control by the society. We wanted to find out in this thesis, whether activating policitics have also something else to offer, especially from the individual's point of view.

Our thesis is a qualitative research, in which some quantitative methods were also used. The data collection methods were initial and final questionnaires as well as interviews. The answers of questionnaires were calculated in webropol and the interviews analyzed with a content analyzes.

The results of our theses suggest, that the sense of community, participating and interaction are important elements in rehabilitative work-activity and they share a connection to an individual's social, mental and physical well-being. We focused this research only on a small group, so the results cannot be generalized.

Key words: Rehabilitative work activity, long-term unemployment, holistic well-being, participating.

## 1 JOHDANTO

Opinnäytetyön aihe liittyy kuntouttavaan työtoimintaan ja kuntouttavaan sosiaalityöhön. Opinnäytetyön työllisyydenhoitoon liittyvä aihepiiri on ajankohtainen. Työ- ja elinkeinoministeriön raportin mukaan työttömien työnhakijoiden määrä on kasvamassa tämän vuosituhannen ennätystasolle. Ennusteen mukaan työttömiä työnhakijoita oli vuonna 2015 keskimäärin 355 000 ja vuonna 2016 luku tulee olemaan noin 370 000. Yhä suurempi osa työttömistä on pitkäaikaistyöttömiä. (TEM 2015.) Suomessa työmarkkinatuen osarahoitus siirtyi valtiolta kunnille työttömyyden pitkittyessä (Laki työttömyysturvalain muuttamisesta 1370/2014, 3a§). Työmarkkinatuen rahoitusuudistus astui voimaan 1.1.2015. Uudistus nosti kaupunkien ja kuntien kustannusvastuuta huomattavasti. Uudistuksen aiheuttama paine näkyy käytännön sosiaalityössä muun muassa aktivoitavien henkilöiden lukumäärän nousuna. (KELA 2015.)

Eryteisesti kuntatalouden näkökulmasta taloudelliset syyt aiheuttavat lisääntyvää painetta kehittää kaupunkien ja kuntien omia toimintamalleja ja palveluja työllisyydenhoitoon liittyen ostopalvelujen käyttämisen sijaan. Paine näkyy käytännön sosiaalityössä, sillä sosiaalityöntekijöiden on saatava pitkäaikaistyöttömiä ja pitkäaikaisesti toimeentulotukea saaneita asiakkaita aktivointitoimenpiteisiin. Askolan kunnassa on kehitetty ryhmämuotoisen kuntouttavan työtoiminnan toimintamalli vastaamaan työllisyydenhoidon haasteisiin. Matalan kynnyksen palvelun kehittämiseen johtaneita syitä ovat olleet esimerkiksi taloudelliset syyt, pitkäaikaistyöttömien kasvava määrä, sekä sopivien kuntouttavan työtoiminnan toimintapaikkojen puute. Toimintaa suunniteltaessa ja kehitettäessä on otettu huomioon asiakasnäkökulma. Toteutettu ryhmämuotoinen kuntouttava työtoiminta on suunniteltu vastaamaan ja tukemaan yksilön kokeman kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin eri osa-alueita.

Opinnäytetyön tavoitteena on selvittää pitkäaikaistyöttömien kuntouttavan työtoiminnan ryhmämuotoisen toimintamallin yhteyksiä asiakkaan hyvinvoinnin näkökulmasta, sekä kerätä asiakkailta tietoa sekä laadullisin

että määrällisin tutkimusmenetelmin toiminnan kehittämiseen tulevaisuudessa. Sosiaalityössä on hankala löytää sopivaa mittaria mittaamaan työn vaikuttavuutta. Pitkäaikaistyöttömien aktivointityössä voidaan tuloksia mitata euromääräisesti, eli kuntien kustannusvastuun kautta. Opinnäytetyössämme olemme pyrkineet löytämään myös keinoa mitata asiakkaan kokonaisvaltaista hyvinvointia ja ryhmätoiminnan yhteyttä siihen. Kohderyhmänä on Askolan kunnan aikuissosiaalityön asiakkaina olevat pitkäaikaistyöttömät henkilöt, jotka osallistuvat kuntouttavaan työtoimintaan. Kyseessä on ryhmämuotoisen toimintamallin pilotointi Askolan kunnassa. Opinnäytetyönä emme luo tätä uutta toimintamallia vaan tutkimme sen merkitystä ja yhteyttä asiakkaan kokemaan kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin. Saadun tiedon avulla tuomme euromääräisen keskustelun lisäksi esiin pitkäaikaistyöttömän näkökulmaa aktivointitoimenpiteisiin ja kuntouttavaan työtoimintaan liittyen.

Aluksi käymme läpi opinnäytetyömme lähtökohtia. Luvussa kolme kerromme opinnäytetyömme tarkoituksen ja tavoitteet. Opinnäytetyömme teoreettiset pääkäsitteet avaamme luvuissa neljä ja viisi.

Askolan kunnan ryhmämuotoisen kuntouttavan työtoiminnan toimintamallin avaamme luvussa kahdeksan. Tämän jälkeen siirrymme kuvaamaan käyttämäämme laadullisen ja määrällisen tutkimuksen menetelmiä ja kerromme tuloksista. Tutkimusmenetelminä käytimme haastatteluita ja kyselylomaketta. Haastattelut analysoimme sisällönanalyysinä ja kyselylomakkeet syötimme Webropoliin.

Luvussa 11 kerromme yhteenvetoa tuloksista ja peilaamme niitä tutkimuskysymyksiimme. Tämän jälkeen pohdimme opinnäytetyö prosessin etenemistä, eettisyyttä, tavoitteiden saavuttamista ja niiden hyödynnettävyyttä. Lopuksi luvussa 13 olemme vielä pohtineet työmme tuloksia ja kehittämissuhteita.

## 2 OPINNÄYTETYÖN LÄHTÖKOHDAT

### 2.1 Tausta ja tarve

Opinnäytetyön tekijöistä toinen työskentelee Askolan kunnan sosiaalitoimistossa aikuissosiaalityössä, jonka kautta työllisyysneuvoon liittyvien palvelujen kehittämisen tarve on tullut tutuksi. Askolan kunnassa on havahduttu erityisesti vuoden 2016 aikana kunnan maksaman työmarkkinatukiosuuden suureen kasvuun. Työmarkkinatuen rahoitusuudistukseen (1.1.2015) liittyvien muutosten myötä niin sanottujen passiivilistalla olevien työttömien lukumäärä on kasvanut suuresti. Passiivilistalaiset henkilöt ovat työmarkkinatuen saajia, joille on kertynyt vähintään 500 päivää passiivista työmarkkinatukea. Kuntien kustannusvastuu laajeni 1.1.2015 koskemaan 300 päivää työttömänä olleita henkilöitä aiemman 500 työttömyyspäivän sijaan. Lisäksi kunnan kustannusvastuu yli 1000 päivää työttömänä olleista henkilöistä nousi 70 prosenttiin. (Kela 2015.) Uudistusten myötä kunnan maksama työmarkkinatukiosuus on kasvanut noin kolmanneksella viime vuoden vastaavaan aikaan maksettuun summaan.

Kuntatalouden näkökulmasta ryhmämuotoisen kuntouttavan työtoiminnan aloittamisen ja kehittämisen ensisijaisena lähtökohtana Askolan kunnassa on ollut saada kunnan maksamaa työmarkkinatukiosuutta laskettua nykyiseltä tasolta, tai ainakin estää passiivilistalla olevien työttömien lukumäärän ja tämän myötä niin sanotun ”sakkomaksun” nouseminen. Toisena lähtökohtana ja tarkoituksena työtoiminnan aloittamiseen ja kehittämiseen on ollut asiakaslähtöinen tavoite, eli asiakkaan osallistaminen ja aktivointi tekemään valintoja omaan elämäänsä ja tulevaisuuteensa liittyen syrjäytymisen vastakohtana.

Askolan kunnan ryhmämuotoisen kuntouttavan työtoiminnan pilotoinnin ja toiminnan vaikutusten tarkastelun jälkeen tarkoituksena on työllisyysneuvoon liittyvien kunnan palvelujen kehittäminen ja laajentaminen. Mahdollisuuksien mukaan tarkoituksena on perustaa niin sanottu työllisyysyksikkö. Tämän yksikön tavoitteena on hoitaa ja



koordinoida keskitetysti koko kunnan tukityöllistäminen ja työpajatoiminnat. Työllisyidenhoitoon liittyviin hankkeisiin on haettavissa esimerkiksi ESR-rahoitusta. ESR myöntää vuosittain 10 miljardia euroa tukea miljoonien eurooppalaisten ja erityisesti vaikeasti työllistyvien ihmisten työnäkymien edistämiseen (Euroopan sosiaalirahasto). Opinnäytetyön tutkimustuloksia voidaan käyttää toiminnan kehittämiseen, ja hankerahoituksen hakemisen ja saamisen perusteluiksi.

## 2.2 Opinnäytetyön toimeksiantaja

Opinnäytetyön toimeksiantaja on Askolan sosiaalitoimisto. Askolan kunta sijaitsee itäisellä Uudellamaalla ja kunnassa on noin 5100 asukasta. Kunnan asukasluku on ollut kasvuvoittoinen usean vuoden ajan. Kunnassa on kaksi päätaajamaa, ja lisäksi kymmenen pienempää kylää. TE-toimisto, Kelan palvelut ja verotoimisto sijaitsevat Porvoossa, mutta sosiaalipalvelut löytyvät tällä hetkellä omasta kunnasta. (Askolan kunta 2015.)

Ely-keskuksen marraskuun 2015 työllisyyskatsauksen mukaan Askolassa työttömien osuus työvoimasta on ollut 9,5 prosenttia. Lukumäärällisesti työttömiä on 5100 asukkaan kunnassa 240, joista pitkäaikaistyöttömiä on 82. Askolan kunnan työttömyysaste vastaa koko Suomen keskiarvoa. (ELY 2015.) Työllisyyskatsauksen mukaan kesäkuussa 2016 työttömien kokonaismäärä on ollut 243 henkilöä, joista pitkäaikaistyöttömien lukumäärä on 93. Työttömyysprosentti on sama kuin puoli vuotta aikaisemmin eli 9,5 prosenttia. (ELY 2016.) Pitkäaikaistyöttömien lukumäärä on noussut huomattavasti.

Työllisyidenhoidosta yhteistyössä TE-toimiston kanssa vastaa aikuissosiaalityöntekijä, ja vuoden 2016 alusta saakka myös sosiaaliohjaaja. Kunnassa päätettiin panostaa vuoden 2016 aikana työllisyidenhoitoon, ja erityisesti kuntouttavan työtoiminnan kehittämiseen oman kunnan alueella. (Askolan kunta 2015.)

### 2.3 Kuntatalouden paineet työllisyydenhoitoon liittyen

Vuoden 2015 alusta työmarkkinatuen rahoitusuudistuksen myötä kuntien kustannusvastuu työmarkkinatukikuluista laajeni koskemaan aiemman 500 päivän sijaan 300 päivää työttöminä olleita henkilöitä. Kunnan on maksettava 50 % työttömän työnhakijan työmarkkinatuesta ja lapsikorotuksesta. Toinen merkittävä uudistus koski yli 1000 päivää työmarkkinatukea saaneiden kustannuksia. Heidän osaltaan kuntien kustannusvastuu on kasvanut 70 %: in. (HE 183/2014; Laki työttömyysturvalain muuttamisesta 1370/2014,14§; Kela 2015.)

Uudistus olisi voinut vaikuttaa kunnissa siten, että toimintaa olisi tehostettu välittömästi ja ennakoidenkin, ja työttömiä olisi aktivoitu entistä aktiivisemmin. Näkemyksemme mukaan lakiuudistukseen ei kaikissa kunnissa reagoitu tarpeeksi nopeasti, tai uudistuksen todellisia taloudellisia vaikutuksia ei osattu aavistaa, ja näin ollen kustannukset karkasivat käsistä. Toiminnan tehostaminen vaatisi lisää resursseja.

Pienissä kunnissa passiivituen saajista lankeavat maksuosuudet ovat tuntuvia. Paine aktivoida passiivituen saajat on kova. Isommissa kunnissa tai kaupungeissa on enemmän vaihtoehtoja ja mahdollisuuksia sekä toimijoita pitkäaikaistyöttömien aktivointiin. Kuntien mahdollisuudet järjestää aktivointitoimenpiteisiin varattuja paikkoja vaihtelee alueittain ja kunnittain, ja osa etenkin pienistä kunnista hankkii kuntouttavan työtoiminnan, työkokeilun ja työelämän valmennuspaikat ostopalveluina ulkopuolisilta palveluntuottajilta. (Ulfves, Lääperi, Rautiainen & Närhi 2010, 17–18.)

Sosiaalityössä työntekijät joutuvat kamppailemaan sekä työllisyys- että talouspoliittisten paineiden alla (Välimaa 2011, 216). Ylipäänsä Suomen sosiaalimenoista työttömien turvaan ja palveluihin kuluu noin kahdeksan prosenttia. Vuonna 2007 sosiaalimenot olivat noin 46,5 miljardia euroa. Vastaava luku vuonna 2013 oli 63,2 miljardia euroa ja sosiaalimenot 31,3 prosenttia bruttokansantuotteesta. (Sosiaali -ja terveysministeriö 2016.) Suomen sosiaalimenoista kunnat rahoittavat 21 prosenttia, ja valtio

28 prosenttia. Kuntien ja valtion intressi on saada kustannuksia alaspäin, esimerkiksi tekemällä työtä syrjäytymisen ehkäisemiseksi ja pitkäaikaistyöttömyyden sekä rakennetyöttömyyden alenemisen eteen. (Laine, Hyväri, Vuokila-Oikkonen 2010, 286–289.)

#### 2.4 Kuntouttava työtoiminta Askolan kunnassa

Askolan kunnassa oli kesäkuussa 2016 yhteensä 243 työtöntä työnhakijaa. Heistä 93 oli pitkäaikaistyöttömiä. Samanaikaisesti työllistymistä edistävissä palveluissa, joita on muun muassa työnhakuvalmennus, uravalmennus, työkokeilu, työvoimakoulutus ja kuntouttava työtoiminta, oli yhteensä kahdeksan askolalaista (Työnvälitystilasto, tilannekatsaus). Heistä seitsemän oli kuntouttavan työtoiminnan ryhmässä vielä kesäkuussa. Vuoden 2016 aikana on kuntouttavaan työtoimintaan aktivoitu yhteensä 17 henkilöä. Loppuvuodelle arvio on suurempi. Syyskuussa 2016 kuntouttavassa työtoiminnassa on yhteensä 14 henkilöä, ja lisäksi kuusi henkilöä aloittaa ryhmämuotoisessa kuntouttavassa työtoiminnassa lokakuussa. Pilottiryhmistä seitsemän henkilöä on jatkanut kuntouttavassa työtoiminnassa kunnan muissa yksiköissä. (Toimintakertomus 2016.)

Askolassa on matalan kynnyksen Starttipaja alle 29 -vuotiaalle syrjäytymisuhan alla oleville työttömille nuorille. Starttipaja on toiminut kunnassa kolme vuotta. Muu kuntouttava työtoiminta on tapahtunut kunnan omissa yksiköissä, kuten Palvelukeskuksessa. Vuoden 2016 tavoitteeksi aikuissosiaalityössä on asetettu kuntouttavan työtoiminnan kehittäminen, paikkojen hankkiminen kunnan omista yksiköistä, ostopalvelupaikkojen vähentäminen sekä hankerahoituksen hakeminen ja saaminen liittyen työllisydenhoitoon ja kuntouttavaan työtoimintaan.

### 3 TARKOITUS JA TAVOITE

Opinnäytetyön tarkoituksena on kehittää Askolan kunnan pitkäaikaistyöttömien ryhmämuotoista kuntouttavaa työtoimintaa. Työtoiminnan kehittämällä halutaan saada myönteisiä vaikutuksia sekä asiakkaan kokemaan elämänlaatuun ja kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin, että kunnan työllisyysenhoidon kustannuksiin.

Opinnäytetyön tavoitteena on tutkia ja selvittää pitkäaikaistyöttömien kokemuksia kuntouttavasta ryhmämuotoisesta työtoiminnasta, sekä työtoiminnan yhteyksiä asiakkaan kokemaan kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin. Kokonaisvaltaisella hyvinvoinnilla tarkoitetaan tässä opinnäytetyössä fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista hyvinvointia, sekä sivuamme myös taloudellista hyvinvointia. WHO (2014) määrittelee kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin koostuvan psyykkisestä, fyysisestä ja sosiaalisesta hyvinvoinnista.

Tavoitteena on kerätä tietoa kuntouttavan työtoiminnan ryhmään osallistuvilta henkilöiltä laadullisin menetelmin. Tietoa halutaan kerätä ryhmätoiminnan vaikutuksista nimenomaan asiakkaan näkökulmasta. Askolan kunta on kehittämässä toimintaansa työllisyysenhoidon liittyen, ja ryhmään osallistuneilta henkilöiltä kerättyä tietoa voidaan hyödyntää tässä kehittämistyössä.

Tutkimuskysymyksiä olemme valinneet kaksi:

-Miten asiakkaat kokevat ryhmämuotoisen kuntouttavan työtoiminnan merkityksen suhteessa omaan kokonaisvaltaiseen hyvinvointiinsa?

-Millä tavalla ryhmämuotoista kuntouttavaa työtoimintaa voidaan kehittää asiakkaan näkökulmasta?

## 4 TYÖTTÖMYYS

### 4.1 Työttömyys ilmiönä

Työttömyydelle on esitetty erilaisia muotoja, joilla pyritään kiinnittämään huomio johonkin tiettyyn työttömyyden ongelma alueeseen. Yleisimmät työttömyyden lajit ovat esimerkiksi pitkäaikaistyöttömyys, nuorisotyöttömyys, rakenteellinen työttömyys, suhdanneluontoinen työttömyys, kausityöttömyys ja laaja työttömyys. (Tilastokeskus, 2015.) Työttömyys määritellään sosiaalisesti ongelmaksi niin yhteiskunnalle kuin yksilölle itselleenkin (Välimaa 2011, 71). Yhä suurempi osa kaikista työttömistä on pitkäaikaistyöttömiä. Pitkäaikaistyöttömyys ei ole enää vain ikääntyneiden ja vähän koulutettujen ongelma, vaan se on laajentunut myös väestöryhmiin, jotka aiemmin olivat siltä melko hyvin suojassa. (TEM 2015.)

### 4.2 Pitkäaikaistyöttömyys

Tässä opinnäytetyössä keskitymme pitkäaikaistyöttömien ryhmämuotoiseen kuntouttavaan työtoimintaan. Ryhmiin osallistuvat henkilöt ovat yli 25 -vuotiaita henkilöitä, joilla on työttömyyttä takana yli 300 päivää. Suurimmalla osalla työttömyys on jatkunut yli 1000 päivää.

Tilastokeskus (2015) määrittelee pitkäaikaistyöttömän henkilön yksinkertaisesti seuraavalla tavalla: ”Pitkäaikaistyötön on henkilö, joka tutkimusajankohtana on ollut yhtäjaksoisesti työttömänä 12 kuukautta tai pidemmän ajan.”

Pitkäaikaistyöttömyys on ollut aikaisemmin Tilastokeskuksen (2015) mukaan etenkin ikääntyneiden ja matalan koulutustason työttömien ongelma. Ajan saatossa pitkäaikaistyöttömyys on laajentunut koskettamaan yhä vain nuorempia ja koulutetumpia henkilöitä. Myös miesten ja naisten välinen ero on kutistunut. (Välimaa 2011, 71–72.) Pitkäaikaistyöttömyys aiheuttaa suuren riskin syrjäytyä pysyvästi, sillä työttömän ammattitaito rapistuu työttömyyden pitkittyessä ja samalla

epäonnistumiset työpaikan löytämisessä lannistavat työnhakijaa. 2000-luvulla työvoimapolitiikassa on alettu kiinnittämään enemmän huomiota pitkäaikaistyöttömiin yhteistyössä sosiaalitoimen ja työvoimatoimiston kanssa. Aktiivisella työvoimapolitiikalla ja yhteistyöllä pyritään poistamaan rakenteellista työttömyyttä. Haasteelliseksi on osoittautunut vaikeimmin työllistyvät pitkään työttömänä olleet asiakkaat. (Välimaa 2011, 72–73.)

### 4.3 Kuntouttava työtoiminta

Kuntouttavan työtoiminnan järjestämisvastuu on kunnalla tai kaupungilla. Vuonna 2001 voimaantulleen kuntouttavan työtoiminnan lain tarkoituksena on ollut parantaa, täsmentää ja kohdentaa pitkään jatkuneen työttömyyden perusteella työmarkkinatukea tai toimeentulotukea saavan henkilön edellytyksiä työllistyä avoimilla markkinoilla, sekä edistää hänen mahdollisuuksiaan osallistua koulutukseen ja muihin työllistymistä edistäviin toimenpiteisiin. (THL 2014.) Lain keskeisenä sisältönä kunnan velvollisuus on järjestää kuntouttavaa työtoimintaa yhdessä sosiaalitoimen, työvoimatoimen työntekijän ja työttömän asiakkaan kanssa tehdyn aktivointisuunnitelman mukaisesti. Kuntouttavan työtoiminnan täsmällistä sisältöä ei ole laissa määritelty, vaan työtoiminnan tulee edistää asiakkaan elämänhallintaa ja työelämävalmiuksia. Asiakkaaksi määritellään työtön henkilö, joka on työttömyyden perusteella oikeutettu työmarkkinatukeen tai toimeentulotukeen, tai yhtäaikaisesti molempiin edellä mainittuihin etuuksiin. (Välimaa 2011, 73, 76–77.) Kuntouttavaa työtoimintaa voidaan järjestää esimerkiksi työtoimintana, ryhmätoimintana, yksilövalmennuksena sekä toimintakyvyn arviointina (THL 2014). Joillekin asiakkaille työtoiminta voi olla sisällöltään tavallista työtä ja työtehtävien suorittamista, joillekin opettelemista normaaliin päivärytmiin ja ohjattuun toimintaan (Välimaa 2011, 77).

*Kuntouttavalla työtoiminnalla tarkoitetaan ”kunnan järjestämää toimintaa, jonka tarkoitus on parantaa henkilön elämänhallintaa sekä luoda edellytyksiä työllistymiselle, ja jossa ei synny virkasuhdetta eikä työsuhdetta henkilön ja toimintaa järjestävän tai toteuttavan tahon välille” (Laki kuntouttavasta*

työtoiminnasta 189/2001, 2§).

*”Kuntouttavan työtoiminnan järjestää kunta. Kunta voi järjestää kuntouttavan työtoiminnan itse, tekemällä kirjallisen sopimuksen sen järjestämisestä toisen kunnan tai kuntayhtymän taikka rekisteröidyn yhdistyksen, rekisteröidyn säätiön, valtion viraston tai rekisteröidyn uskonnollisen yhdyskunnan kanssa. Kunnan tulee antaa tieto työvoimatoimistolle kuntouttavan työtoiminnan järjestämisestä tekemästään sopimuksesta” (Laki kuntouttavasta työtoiminnasta 189/2001, 6§).*

Kuntouttava työtoiminta on sosiaalihuoltolain mukainen sosiaalipalvelu sekä työttömyysturvalain mukainen työllistymistä edistävä palvelu. Kuntouttavan työtoiminnan järjestäminen perustuu aktivointisuunnitelmaan, jonka TE-toimiston ja kunnan sosiaalihuollon viranomaiset laativat kolmikantana yhdessä asiakkaan kanssa. (STM 2015.)

*”Kuntouttava työtoiminta on sovitettava henkilön työ- ja toimintakyvyn sekä osaamisen mukaan niin, että se on työmarkkinoille pääsyn kannalta mielekästä ja riittävän vaativaa. Kuntouttava työtoiminta ei saa vakavasti loukata henkilön uskonnollista tai muuta eettistä vakaumusta.*

*Kuntouttavaa työtoimintaa järjestetään 3–24 kuukauden mittaiseksi jaksoksi kerrallaan. Jakson aikana henkilön tulee osallistua kuntouttavaan työtoimintaan vähintään yhden ja enintään neljän päivän aikana kalenteriviikossa. Yhden päivän aikana kuntouttavan työtoiminnan tulee kestää vähintään neljä tuntia” (Laki kuntouttavasta työtoiminnasta 189/2001, 13§).*

## 5 HYVINVOINTI

### 5.1 Kokonaisvaltainen hyvinvointi

Hyvinvointi käsitteenä on laaja, joten sille ei ole yhtä oikeaa määritelmää olemassa. Esimerkiksi Terveystieteiden tutkimuskeskus ja hyvinvoinnin tutkimuskeskus (2015) määrittelee ihmisen hyvinvoinnin koostuvan kolmesta ulottuvuudesta: terveydestä, materiaalisesta hyvinvoinnista ja koetusta hyvinvoinnista tai elämänlaadusta. Yksilötason hyvinvointiin kuuluvat mm. sosiaaliset suhteet, sosiaalinen pääoma ja itsensä toteuttaminen. Yhteisötason päätekijöitä ovat elinolot, työllisyys ja toimeentulo. Sosiaaliset suhteet ja sosiaaliset verkostot ovat keskeinen osa hyvinvointia, jolla on yhteyksiä muihin hyvinvoinnin osa-alueisiin. Yksilötason hyvinvointiin ja sosiaalisiin suhteisiin, ja lähinnä niiden puutteellisuuteen tai riittämättömyyteen, voidaan liittää yksilön kokema yksinäisyys. (Siltaniemi, Eronen, Perälähti ja Londen 2005, 124 -129.)

Euroopan unionin tasolla on myös viime vuosina kasvanut keskustelu siitä, miten hyvinvointi määritellään. Tällä tasolla hyvinvoinnin mittareina käytetään usein materiaalisen elintason erilaisia ilmentymiä, kuten varakkuutta, työllisyyttä ja individualistisia tavoitteita näiden ympärillä. Myös terveys ja turvallisuus ovat tärkeitä indikaattoreita. (Ollikainen 2016, 6.)

Erik Allardtin hyvinvointimalli on yksi tunnetuimmista. Käytämme tässä opinnäytetyössämme pohjana tätä teoriaa. Allardt jakaa ihmisen hyvinvoinnin koostuvan kolmesta eri alueesta: sosiaalinen eli sosiaaliset suhteet (loving), fyysinen eli elintaso, varallisuus, koulutus ja työllisyys (having) ja psyykinen eli itsensä toteuttaminen, korvaamattomuus ja harrastustoiminta (being) (Paananen 2006, 7).

Yksilöä ympäröi koti, yhteisö ja ympäristö. Ihmisellä on yleensä tarve kuulua johonkin yhteisöön, jossa toisista välittäminen ilmaistaan. Elintasaan voidaan luokitella kuuluviksi ihmisen fysiologiset tarpeet kuten ravinnon tarve ja perusturvallisuus. Koulutus vaikuttaa tulojen



hankkimiseen ja se vaikuttaa myös vahvasti elintason. Itsensä toteuttaminen voidaan jakaa neljään osatekijään. Yksilöllä on oma persoona, hän saa osakseen arvontaa ja hänellä on mahdollisuuksia harrastuksiin ja poliittiseen osallistumiseen. (Allardt 1976, 39–47.)

Hyvinvointia ei voida tarkastella vain objektiivisista tai subjektiivisista lähtökohdista tai niiden puuttumisesta. On otettava huomioon kokonaisvaltaisuus sekä aineelliset, että ei-aineelliset ulottuvuudet. (Roponen 2010, 16.)

## 5.2 Osallisuus

Syrjäytyneeltä ihmiseltä ei puutu ainoastaan palkkatyö, ja sen mukanaan tuoma toimeentulo, vaan myös osallisuus. Osallisuudella tarkoitetaan koulutusta, vapaa-aikaan liittyvää toimintaa ja harrastuksia sekä kulttuurielämää (Välimaa 2011, 67). Kokemus ja tunne osallisuudesta tai sen puutteesta on hyvin subjektiivinen ja henkilökohtainen.

Sosiaalisesta osallisuudesta on muodostunut viime vuosina paljon käytetty käsite. Euroopan komissio on laatinut yhteisen raportin sosiaalisesta osallisuudesta ja määritellyt tämän prosessiksi, jolla varmistetaan, että syrjäytymis- ja köyhyysvaarassa olevat saavat tarvittavat mahdollisuudet ja voimavarat osallistua täysipainoisesti talous-, yhteiskunta- ja kulttuurielämäänsä ja saavuttaa kyseisessä yhteiskunnassa hyväksyttävänä pidettävän elintason ja elämänlaadun. Sillä varmistetaan, että he voivat osallistua enemmän päätöksentekoon, joka vaikuttaa heidän elämäänsä ja mahdollisuuksiinsa käyttää perusoikeuksiaan. (Leemann, Kuusio, & Hämäläinen 2015.)

Osallistuminen esimerkiksi ryhmämuotoiseen kuntouttavaan työtoimintaan on keino edistää sosiaalista osallisuutta. Yhteisöllisyyttä voidaan käyttää työvälineenä esimerkiksi pitkäaikaistyöttömien kanssa työskennellessä. Tämänkaltaisen työvälineen tai – menetelmän olennaisin ydin on osallisuus ja vaikuttaminen sekä valtautuminen yhteisön kautta. Kun mietitään osallisuuden merkitystä laajasti tarkoittaa se liittymistä,

kuulumista ja vaikuttamista johonkin yhteisöön. Tarvitaan vastavuoroista toimintaa osallisuuden rakentumiseksi. Se edellyttää, että yhteisö ottaa jäsenensä huomioon ja jäsenet tulevat itse aktiivisesti mukaan. (Oranen 2009, 9.)

Jotta osallisuus toteutuisi, ihmisellä tulisi olla kokemus omasta arvokkuudestaan ja mahdollisuus päättää omasta elämästään sekä siitä, mitkä ovat hänelle riittävät tukitoimet ja palvelut (Kivistö 2011, 181; Louste 2016, 18). Kun osallisuutta käytetään yhtenä työväliseenä kuntouttavassa työtoiminnassa, toimii se keinona omien elämänhallintaan ja työhön liittyvien tavoitteiden toteuttamisessa.

### 5.3 Syrjäytyminen

Syrjäytymisestä alettiin puhua Suomessa enenevässä määrin työttömien aktivoimien lisääntyneenä ja erilaisten sosiaalitoimen ja työvoimahallinnon asiakkaiden elämänhallintaan liittyvien projektien ja hankkeiden myötä. Syrjäytymisen määritelmiä on useita. Yhtenä määritelmänä voidaan pitää syrjään tai sivuun joutumista sosiaalisista suhteista, vaikuttamisesta ja vallan käytöstä, mahdollisuudesta osallistua työhön, koulutukseen ja yhteisölliseen toimintaan. Käsitteenä syrjäytyminen tulkitaan negatiiviseksi. Yksilön tai ryhmän syrjäytynyt asema syntyy siitä, että heikko asema yhteisössä tai yhteiskunnassa muuttuu pitkäaikaiseksi tai pysyväksi tilaksi. Usein syrjäytymisprosessia tarkasteltaessa voidaan havaita riskitilanteita, jotka edeltävät heikkoon tai huonoon asemaan joutumista ja sen seurauksena syrjäytymistä.

Syrjäytymistä voidaan yrittää ennaltaehkäistä. Ennaltaehkäisyllä pyritään tunnistamaan riskikohtia, syrjäytymistä aiheuttavia tekijöitä ja luomaan toimintoja ja käytäntöjä, joilla voidaan puuttua syrjäytymisuhan alla oleviin ihmisryhmiin. Syrjäytymisen vastakohtina tai käsitteinä voidaan pitää sosiaalista osallisuutta tai liittämistä (Välimaa 2011, 67–68 ja Laine, Hyväri, Vuokila-Oikkonen 2010, 11–13,16-19).

## 6 AIKAISEMMAT TUTKIMUKSET

Kuntouttavasta työtoiminnasta on olemassa useampia tutkimuksia, mutta suoranaista yhteyttä yksilön hyvinvointiin ei ole tutkittu paljon.

Karjalaisen & Karjalaisen (2010) tekemä tutkimus osoittaa, että kuntouttavaa työtoimintaa rakennetaan usein työllisyyspoliittisten tavoitteiden lähtökohdista. Kuitenkin oleellisia asioita asiakkaiden kuntoutumisessa ovat hyvinvointipoliittiset asiat, joita ei hirveästi korosteta.

Kuntouttavan työtoiminnan hyvinvointia edistävät merkitykset ovat tärkeitä tuntea kunnallisissa palveluissa. Tutkimuksessa osallistuneiden pitkäaikaistyöttömien toive oli päästä takaisin työelämään kuntouttavan työtoiminnan jakson jälkeen. Nopeat siirtymiset työelämään eivät kuitenkaan ole yleisiä kuntouttavaan työtoimintaan osallistuvien asiakkaiden kohdalla. Työtoiminta toimii asiakkaille hyvinvoinnin ja osallisuuden välineenä, jolloin voidaan todeta, että kuntouttava työtoiminta on lähinnä sosiaalipoliittinen toimenpide, eikä työpoliittinen. Kuntouttava työtoiminta oli osalle kuntouttavaan työtoimintaan osallistuneista henkilöistä ainoa yhteisöllinen toiminta. Tällöin voidaan puhua toimintakykyä ylläpitävästä toiminnasta. (Karjalainen & Karjalainen 2010, 3-13.)

Tutkimuksessa haastateltiin kuntouttavaan työtoimintaan osallistuvia henkilöitä, ja vastaajista 82 prosenttia oli sitä mieltä, että kuntouttava työtoiminta oli heidän kannaltaan hyvä ratkaisu. Kahden prosentin mielestä se ei ollut hyvä ratkaisu ja 15 prosenttia vastaajista ei osannut ottaa kantaa asiaan. Asiakkaiden mukaan parasta kuntouttavassa työtoiminnassa oli päivärytmin ja rutiinien vahvistuminen sekä säännöllisyys. Hiukan yli viidesosa piti hyvänä sosiaalista kanssakäymistä, työkavereita ja paikan hyvää ilmapiiriä. 23 prosenttia piti parhaana sitä, että on tekemistä ja saa tehdä mielekästä tai järkevää työtä. (Karjalainen & Karjalainen 2010, 58–59.)

Kuntouttavan työtoiminnan kehittämiseen liittyen asiakkailta kerättiin myös palautetta. He toivoivat muun muassa enemmän henkilökohtaista ohjausta

ja palautekeskusteluja, samoin pidempiä kuntouttavan työtoiminnan jaksoja. Osa halusi myös monipuolisempia ja virikkeellisempiä tehtäviä, enemmän vaihtoehtoja ja lisää oheiskursseja. Yksilöllisyyden huomioiminen koettiin tärkeäksi, koska ihmisillä on erilaisia elämäntilanteita ja esimerkiksi terveydellisiä esteitä. Esiin nousi myös toivomus, että joku ulkopuolinen henkilö kävisi luennoimassa asiakkaille tärkeistä uudistuksista ja heitä koskevista asioista. Työtoimintajakson jälkeisestä ajasta kokee epävarmuutta suuri osa asiakkaista. Tulevaisuutta suunnitellaan lähinnä työtoimintajakson ajaksi, ei sen pidemmälle. Toimintaa kehitettäessä tulisi huomioida työtoimintajakson jälkeinen aika, jatkopoluista huolehtiminen olisi tärkeää. (Karjalainen & Karjalainen 2010, 63–68.)

Louste (2016) tutkii kuntouttavan työtoiminnan asiakkaiden kokemuksia osallisuudesta. Kuntouttavassa työtoiminnassa asiakkaalla on velvollisuus osallistua, joka taas vaikuttaa asiakkaan osallisuuden kokemukseen. Osallistuminen voidaan ajatella pelkkänä läsnäolona. Osallisuuteen taas tarvitaan henkilön halu vaikuttaa omiin asioihinsa tai hänen oman mielipiteensä huomioiminen. (Jansson 2014, 23; Hickey & Kipping 1998, 4.)

Luhtaselan (2009,70) mukaan osallisuutta ei voi syntyä ilman yhteisöllisyyden tunnetta. Asiakkaat kokivat kuuluvansa yhteisöön ja tunsivat itsensä samanarvoiseksi muiden kanssa. He kokivat toiminnan tukevan yhteisöllisyyttä, joka rakentui asiakkaiden kokemuksesta yhdessä toimimisesta työyksikössä. Suuri osa ihmisen kokemaa hyvinvointia perustuu yhteisöllisiin suhteisiin ja näin se toimii yhtenä keinona vahvistaa hyvinvointia (Louste 2016, 69; Pessi & Seppänen 2011, 288).

Louste (2016, 61) toteaa tutkimuksessaan, että kuntouttava työtoiminta on auttanut asiakkaita pääsemään normaaliin vuorokausirytmiiin. Kuntouttavan työtoiminnan asiakkaiden kokemuksesta osallisuudesta lisää myös se, että he tuntevat elävänsä samassa päivärytmisä kuin muutkin työssäkäyvät (Luhtasela 2009, 55). Ihminen saa kuntouttavassa

työtoiminnassa mahdollisuuden lähteä kodin ulkopuolelle ja saa näin kokemuksen samanlaisuudesta muiden yhteiskunnan jäsenten kanssa.

Lousten (2016, 62) tutkimuksessa myös asiakkaiden terveydelliset merkitykset painottuivat. Monet olivat tuoneet esille neuropsykiatrisia ongelmia ja oppimisvaikeuksia, jotka olivat haasteena aikaisempien koulutusten onnistumiselle ja olivat vaikeuttaneet elämässä eteenpäin menemistä. Sekä Lousten (2016, 64), että Luhtaselan (2009, 62) tutkimuksien haastatteluissa käy kuitenkin ilmi, että kuntouttavaan työtoimintaan osallistuminen on nostanut asiakkaiden itsetuntoa. Monet ovat olleet pitkään tekemättä mitään. Kun pääsee kuntouttavaan työtoimintaan mukaan, tukee se yksilön kokonaisvaltaista kuntoutumista.

Hyvinvointi arjessa koostuu erilaisten toimintojen yhteensovittamisesta. Kun yksilö saa kokemuksen siitä, että toimintamahdollisuudet, elinolot ja voimavarat tyydyttävät sillä hetkellä hänen tarpeensa, vaikuttaa se hyvinvointiin. Yhteiskunnalliset ja yhteisön arvot sekä henkilökohtaiset tekijät vaikuttavat kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin tuntemiseen. (Louste 2016, 64; Raijas 2011, 252.)

## 7 TIEDONHAUN KUVAAMINEN

Tiedonhakuun käytimme Masto-Finna-hakupalvelua, josta etsimme pääasiassa Pro gradu-tutkielmia, sosiaalialan tieteellisiä artikkeleita ja väitöstutkimuksia. Käytimme Melinda-, Arto- ja Ebesco tietokantoja. Hakusanoina käytimme mm. pitkäaikaistyöttömyys, kuntouttava työtoiminta, aktivointi, osallisuus, voimaantuminen, aktivitetsgarantin, jobb- och utvecklingsgarantin, långtidsarbetslösa, workfare, activityfare ja rehabilitative work activity. Rajasimme pois yli kymmenen vuotta vanhat tutkimukset. Teoriatiedon hakemisessa hyödynsimme lähteitä opiskeluajaltamme, sekä internetlähteitä. Etsimme myös Google scholarista erilaisia tutkimuksia aiheeseen liittyen ja tutkimuskysymyksien muotoiluun käytimme apuna Janssonin (2014) Pro-Gradu tutkielmaa ”Asiakkaalla langat käsissään läpi kuntouttavan työtoiminnan”, sekä Pihlin (2012) Pro-gradu tutkielmaa ”Kuntouttava työtoiminta voimaantumisen katalyyttinä”.

## 8 ASKOLAN KUNNAN RYHMÄMUOTOISEN KUNTOUTTAVAN TYÖTOIMINNAN KUVAUS

Askolan kunnan kuntouttavan työtoiminnan pilottiryhmä muodostaa tässä opinnäytetyössä kohdejoukon, jota olemme tutkineet. Pilottihankkeen tavoitteena oli asiakkaiden kuntouttaminen takaisin työelämään, heidän elämänhallintansa parantaminen sekä kokonaisvaltainen hyvinvoinnin edistäminen. Tavoitteena oli myös Askolan kunnan pitkäaikaistyöttömien sakkolistan kustannusten nousuun reagoiminen, eli kyseisten kustannusten nousun ehkäiseminen. Ryhmän toimintaan suunniteltiin arjen pärjäämiseen liittyviä, sekä hyvinvointia edistäviä toimintoja kuten yleisestä siisteydestä huolehtimista, ruoanlaittoa, liikuntaa sekä työelämään orientoitumista. Aikatauluihin soviteltiin myös kunnassa jo aiemmin toteutettu Unelmapaja- työskentely, jonka tarkoituksena oli voimaannuttaa asiakkaat sekä osallistaa heitä oman elämänsä suunnitteluun ja tavoitteiden asettamiseen. (Toimintakertomus 2016.)

Pilottihankkeeseen valikoitiin yhteensä 11 henkilöä, joista yhdeksän pitkäaikaistyöttömien passiivilistalta. Valinta tehtiin yhteistyössä sosiaalityöntekijän ja TE-toimiston virkailijan kanssa. Toisessa ryhmässä osallistujat olivat noin alle 30-vuotiaita ja toisessa ryhmässä yli 40-vuotiaita. Ryhmään valikoitiin pääasiassa yli 1000 päivää työttöminä olleita henkilöitä, jotka olivat motivoituneita osallistumaan kuntouttavaan työtoimintaan. Nämä kaksi erillistä ryhmää kokoontuivat kerran viikossa yhteensä 12 kertaa aikavälillä 23.3 - 15.6.2016. Ensimmäisten tapaamisten aikana ryhmän jäsenet keksivät omalle ryhmälleen nimen. He laativat yhteiset säännöt sekä suorittivat ryhmäytymistä edistäviä harjoituksia. Suunnitelmissa oli, että ryhmäläiset olisivat käyneet yhdessä kaupassa ja valmistaneet ruokaa. Ryhmän käynnistyttyä huomattiin kuitenkin, että tilassa ei ollut toimivaa keittomahdollisuutta. Ruokailun suhteen päädyttiin sellaisiin tarjottaviin, jotka eivät vaatineet uunia tai hellaa.

Toiminnan alussa jokainen ryhmäläinen kävi sosiaalityöntekijän sekä sosiaaliohjaajan yhteisessä yksilöhaastattelussa, jossa kartoitettiin

kokonaisvaltaisesti hänen elämäntilannettaan, taloudellista tilannetta, tukiverkostoa, päihteidenkäyttöä, mielialaa sekä yksilöllistä tuen tarvetta. Yksilöhaastattelun yhteydessä osallistujien yhteystiedot toimitettiin heidän suostumuksellaan terveysasemalle, josta lähetettiin kaikille kutsut ilmaiseen työttömien terveystarkastukseen.

Ryhmämuotoiseen kuntouttavaan työtoimintaan sisältyi viikoittain kuulumiskierros, jossa käsiteltiin viikon aikana tapahtuneita asioita, sekä vaihdettiin kuulumisia. Ryhmäläiset istuttivat myös toiminnan alussa yrttejä sekä kukkasia, joita hoidettiin koko toimintajakson aikana. Jakson lopussa ryhmäläiset saivat viedä kasvattamansa taimet kotiin.

Toimintaan sisältyi paljon kädentaitoja kuten betonityöt, istutukset, maalaaminen, piirtäminen ja askartelu. Unelmapaja- työskentelyä oli yhteensä kuusi kertaa. Näiden toimintakertojen aikana osallistujat valmistivat aarrekartat, joihin kerättiin kuvia omista unelmista. Unelmapaja- työskentelyn tavoitteena oli osallistujien katseiden suuntaaminen tulevaan, omien voimavarojen huomaaminen ja löytyminen sekä heidän henkisen pääoman lisääminen.

Molemmilla ryhmillä oli suunniteltu kaksi liikuntakertaa koko jakson aikana. Nuorempien ryhmä kävi ensimmäisellä kerralla Askola Areenalla kunnan liikunnanohjaajan ohjaamalla ”Lavis”- tunnilla. Toiselle ryhmälle liikunnanohjaaja tuli ohjaamaan tuolijumppaa. Toisella kerralla molemmat ryhmät pelasivat erilaisia ulkopelejä.

Toimintaan sisällytettiin molemmille ryhmille tutustumiskäynnit kunnan eri yksiköihin. Tarkoituksena oli tutustua kunnan tarjoamiin kuntouttavan työtoiminnan paikkoihin ja työharjoittelupaikkoihin. Lisäksi tehtiin tutustumiskäynti yhteen sosiaaliseen pesulayritykseen eli Askolan Puhtiin, johon on ollut mahdollista päästä myös palkkatukityöhön. Ryhmät kävivät jakson aikana siivoamassa kunnassa sijaitsevan museon ja johtava sosiaalityöntekijä kävi myös neuvomassa varttuneemmalle ryhmälle eläkehakuun liittyviä asioita.



Viimeisellä toimintakerralla jokainen ryhmäläinen kävi uudestaan yksilöhaastattelussa, jossa kartoitettiin tavoitteiden toteutumista sekä jatkosuunnitelmia.

## 9 LAADULLINEN TUTKIMUS

### 9.1 Laadullisen tutkimuksen määritelmä

Käytämme opinnäytetyössämme pääosin laadullista ja osittain määrällistä tutkimusotetta. Tällöin on kyse triangulaatiosta eli moni-menetelmäisestä tutkimuksesta. Laadullinen tutkimus voi olla jatkoa määrälliselle tutkimukselle silloin, kun halutaan tulosten syvällisempää ymmärtämistä. (Kananen 2008, 25–26.) Laadullisessa tutkimuksessa tutkittavien ääni ja näkökulmat pääsevät esille (Hirsjärvi, Remes ja Sajavaara 2006, 155).

Haluamme kehittää kunnan tulevaa toimintaa tutkimuksemme avulla laadukkaammaksi, sekä kerätä hyödyllistä tietoa tulevien työllisyydenhoitoon liittyvien hankkeiden tueksi. Teimme ensin määrällistä tutkimusta kyselylomakkeiden avulla. Laadullisen tutkimuksen avulla pyrimme selventämään vielä syvemmin ryhmän asiakkaiden kokemuksia ja yhteyksiä heidän elämänlaatunsa muuttumiseen.

Laadullisessa tutkimuksessa suositaan tapoja, joissa tuodaan esille tutkittavien näkökulmia ja mielipiteitä (Hirsjärvi ym. 2007, 160). Näitä tapoja ovat mm. haastattelut, havainnointi ja kyselyt. Näitä eri menetelmiä voidaan käyttää yksittäin tai rinnakkain. Niitä voi myös yhdistellä. (Tuomi & Sarajärvi 2013, 71.)

Kohderyhmän tutkimuksessamme muodosti Askolan kunnan ryhmämuotoisen kuntouttavan työtoiminnan pilottiryhmä. Päädyimme opinnäytetyössämme haastatteluun sen joustavuuden vuoksi. Halusimme haastatteluilla syventää kyselylomakkeista saatua tietoa. Haastatteluissa voidaan toistaa kysymys, oikaista, selventää ja käydä keskustelua haastateltavan kanssa. Haastatteluissa voidaan kysymykset myös kysyä siinä järjestyksessä, jonka haastattelija katsoo aiheelliseksi. (Tuomi ym. 2013, 73.) Tutkimuksessa kiinnostuksen kohteena ovat asioiden eri merkitykset ja se, miten ihmiset ne kokevat. Tutkija suodattaa tulokset kauttaan tutkimustuloksiksi. (Kananen 2008, 24.)

Ryhmään osallistuvat asiakkaat ovat 25–62 vuotiaita ja heidän työttömyysjaksonsa pituus, sekä muut liitännäisongelmat vaihtelevat. Pyrimme selvittämään, mitä kuntouttavan työtoiminnan ryhmämuotoinen toimintamalli on heille antanut. Kokivatko asiakkaat ryhmämuotoisen toiminnan esimerkiksi voimaannuttavana ja osallistavana vai kenties päinvastaisena toimintana?

Aineiston analyysillä pyrimme saamaan tutkimustehtäväämme vastauksia. Aineistoa analysoimme sisällönanalyysillä, jossa käsitteitä yhdistelemällä pyrimme saamaan vastauksia tutkimuskysymyksiimme. Tällä analyysimenetelmällä pyritään saamaan tutkittava asia tiivistettyyn ja yleiseen muotoon (Tuomi ym. 2013, 103).

Aineiston tulkinta ja johtopäätökset ovat yksi tutkimuksen tärkeimmistä asioista. Pyrimme pitämään tutkimusongelman mielessä analysointivaiheessa. Aineistosta saadaan erilainen tulkinta, jos tutkimusongelmaa ja tarkastelukulmaa vaihdetaan (Hirsjärvi ym. 2007, 69).

## 9.2 Aineiston keruu

Erilaisia haastattelun muotoja ovat mm. strukturoidut tai puolistrukturoidut haastattelut, teemahaastattelut ja avoimet haastattelut. Käytimme teemahaastattelua sen väljyyden vuoksi. Teemahaastattelussa pystytään rajaamaan haastattelua teemoittelulla. (Kananen 2008, 73–74.) Teimme teemahaastattelu lomakkeen (*Liite 1.*), jolla pystyimme rajaamaan aihetta haastattelutilanteessa. Näin saamme kokonaiskuvaa siitä, mitä mahdollisia muutoksia toiminnalla on ollut ryhmän jäsenille. Tarkoituksemme on saada myös tietoa toimintamallin kehittämistä varten. Teemahaastattelulla pyritään saamaan tutkimuksen tarkoituksen- ja tehtävän mukaisia vastauksia (Tuomi & Sarajärvi 2009, 75).

Ensimmäisen kyselylomakkeen (*Liite 2.*) analyysin avulla pystyimme muokkaamaan myös loppukyselylomakkeen (*Liite 3*) avoimia- ja puolistrukturoituja kysymyksiä. Kyselylomakkeiden tuloksien avulla pystyimme muokkaamaan kysymykset haastatteluihin. Pyrimme

löytämään aiheet, joihin halusimme perehtyä vielä syvemmin. Tiedonkeruu ja analyysivaihe ovat sidoksissa toisiinsa. Analysoimalla jo saatua tietoa ratkaistaan se, millaista tietoa tarvitaan ehkä lisää. Syklisyys ja jatkuva reflektointi kuuluvat laadulliseen tutkimukseen. (Kananen 2008, 56–57.)

Kyselyt tehtyämme poimimme näistä kahdesta 11 henkilön ryhmistä sattumanvaraisesti neljä henkilöä haastateltaviksi. Yksi haastattelun eduista on se, että haastatteluun voi valita kokemusta ja tietoa tutkittavasta aiheesta omaavia henkilöitä (Tuomi ym. 2009, 74).

Teimme kumpikin kaksi teemahaastattelua. Päätimme neljän henkilön haastatteluiden riittävän, koska kyseessä on opinnäytetyö ja aika on rajallinen. Haastatteluissa etsimme vastauksia tutkimuskysymyksiimme. Kysyimme kirjallisesti lupaa haastateltavilta. Kerroimme, että hävitämme kaiken materiaalin sen jälkeen, kun olemme analysoineet ne. Kerroimme myös, että haastateltavien henkilöllisyys ei paljastu missään vaiheessa.

Haastattelut suoritimme Askolan kunnan sosiaalitoimiston kokoushuoneessa. Teimme haastattelut kahtena eri päivänä. Jokainen haastattelu kesti noin puoli tuntia. Teimme yksilöhaastattelut ja apuna käytimme ääninauhureita. Haastateltavat tiesivät mitä aihealueita haastatteluissa käydään läpi. Olimme miettineet kysymykset etukäteen ja näin rajasimme haastattelun aihealueet. Emme kuitenkaan käyneet kysymyksiä kohta kohdalta läpi. Haastateltavan kanssa käydään etukäteen läpi aihealueet, joita teemahaastattelussa käsitellään (Kananen 2008, 73).

### 9.3 Sisällönanalyysi

Sisällönanalyysillä pyritään saamaan tietoa tutkittavasta asiasta tiiviissä ja yleisessä muodossa. Sisällönanalyysillä järjestellään kerätyt tulokset niin, että niistä voidaan tehdä johtopäätöksiä (Tuomi ym. 2009, 103; Grönfors 1982, 161). Haastatteluiden jälkeen litteroimme materiaalin. Emme kirjoittaneet haastatteluista auki sanasta sanaan, vaan poimimme pääkohtia tutkimuskysymyksiimme liittyen. Tutkijan tulisi osata tietää luonnollisesti,

mitä hän aineistosta etsii (Kananen 2008, 88). Litteroitua aineistoa tuli yhteensä 12 sivua.

Tämän jälkeen koodasimme aineiston läpi etsien olennaisia asioita tutkimuskysymyksiimme. Koodauksen tarkoitus on tiivistää ja yksinkertaistaa aineistoa (Kananen 2008, 89). Koodauksen jälkeen loimme pelkistettyjä ilmauksia asioista, jotka olivat yhteydessä tutkimuskysymyksiimme. Pelkistämisessä voidaan etsiä aukikirjoitetusta haastatteluaineistosta tutkimuskysymyksiin vastaavia ilmaisuja. (Tuomi ym.2013, 109).

Pelkistämisen jälkeen loimme ala -ja yläluokat. Ryhmittelimme aineistosta samankaltaisuuksia. Klusteroinnissa aineistosta etsitään samankaltaisuuksia kuvaavia käsitteitä (Tuomi ym. 2013, 110). Tämän jälkeen muodostimme samaa asiaa tarkoittavat pelkistetyt ilmaisut ensin alaluokiksi. Alaluokan käsitteet ryhmittelimme yläluokiksi.

Taulukko 1. Esimerkki sisällön analyysistä.

PELKISTETTY ILMAUS	ALALUOKKA	YLÄLUOKKA
"Vapaata keskustelua ryhmän kanssa."	Hyvä ryhmähenki.	Yhteisöllisyys
"Toimitaan ryhmänä, ja tehdään jotain yleishyödyllistä."	Mielekäs tekeminen yhdessä.	
"Mielettömän hyvä ryhmä."		
"Saman henkisiä ihmisiä, uusia ystäviä."		

Klusteroinnin jälkeen tulee abstrahointi, jossa tutkimuksen kannalta olennainen ja valikoitu tieto luodaan teoreettisiksi käsitteiksi.

Abstrahoinnissa edetään alkuperäisistä kielellisistä ilmauksista teoreettisiin johtopäätöksiin. (Tuomi ym.2013, 111.)

#### 9.4 Tulokset

Haastatteluiden sisällönanalyysin yläkäsitteiksi muodostui yhteisöllisyys, osallisuus ja vuorovaikutus. Nämä olivat tutkimuksemme suurimmat yhteydet yksilön hyvinvointiin.

**Yhteisöllisyys** nousi vahvasti esiin tuloksissa. Kuntouttavassa työtoiminnassa olleet kokivat ryhmäytymisen ja hyvän ryhmähengen olleen erittäin tärkeitä asioita. Kuuluminen ryhmään, jossa on muita samanhenkisiä tuo yhteisöllisyyden tunnetta. Haastatteluissa kävi ilmi, että kotoa poispääseminen muiden ihmisten pariin koettiin tärkeänä asiana. Koettiin myös, että ryhmä toimi vertaistukena.

*”Meillä kaikilla on sama tilanne, että ollaan pitkäaikaistyöttömiä ja halutaan eteenpäin, pois tästä jumituskierteestä. Että me ei junnata vaan kotona.” -H1*

Toinen yläluokkaan noussut käsite oli **osallisuus**. Kuntouttavan työtoiminnan asiakkaat kokivat omiin asioihin vaikuttamisen tärkeänä asiana. Se ilmeni myös siinä, että osa oli ”pakotettu” toimintaan, tai muuten toimeentulotukea leikattaisiin. Kuntouttavan työtoiminnan jälkeinen työharjoittelu jossain kunnan paikassa koettiin myös tärkeäksi. Ja etenkin se, että sai itse laittaa toivomuksen siitä mihin haluaisi työharjoitteluun. Tärkeäksi koettiin myös se, että on ollut mahdollisuus käydä terveystarkastuksessa. Unelmapajatyöskentelystä koettiin olevan henkistä hyötyä. Sen koettiin auttavan hahmottamaan omia vahvuuksia ja voimavarojaan sekä sitä, mitä tulevaisuudelta haluaa. Koettiin, että olisi ollut parempi, jos olisi itse päässyt vaikuttamaan ryhmän ohjelmaan jollain tavalla ja näin lisäämään omaa osallisuuttaan.

*”Kysyisin ehkä ite ryhmäläisiltä, et mitä ne haluaa tehdä. Ku oli valmis ohjelma. Et alkuu ohjaaja antas vaihtoehtoja ja siitä yhdessä päätettäs et mitä tehtäs” -H2*

Kolmas yläkäsitemateriaali on **vuorovaikutus**. Haastatteluissa kävi ilmi, että keskustelut psykologisen sairaanhoitajan kanssa olivat tärkeitä ja sai paljon tukea ja neuvoja esimerkiksi työnhakuun. Myös ryhmän kanssa keskusteltaessa on uskaltanut sanoa oman mielipiteensä, eikä ole tarvinnut pelätä tai arastella ketään. Vuorovaikutus on toiminut sekä ohjaajan, että ryhmän kanssa.

*”Sosiaalinen puoli positiivisessa mielessä, porukka oli hyvä yhteisö ja sai olla ihan oma itsensä. Vuorovaikutus on toiminut hyvin jokaisen kanssa, ainakin minun mielestäni” – H4*

Tuloksista ilmeni myös, että asiakkaiden vuorokausirytmitti muuttui. Monet kokivat saaneensa säännöllisyyttä arkirytmittiin.

*”Mun vuorokausirytmitti on muuttunut normaaliksi, meen illalla nukkuu ja nousen aamulla ylös niinku normaalit ihmiset, enkä valvo aamuun asti ja nuku koko päivää!”-H3*

*”Käsittääkseni pääsen osallistumaan ihan työelämään. Tämä tuo arkeen sellaista järjestelmällisyyttä, kun on paikka, minne mennä aina tiettyinä päivinä.”-H4*

Osallistujat kokivat toiminnan vaikuttaneen myös taloudelliseen puoleen. He saivat korotettua peruspäivärahaa ja kokivat tulevaisuutensa valoisampana työharjoittelun takia.

*”Ja se, että kunnalta aukes monia työharjoittelupaikkoja, että pääsi sees osa-aikatyöhön, niin se ois niinku jees. kaikista parasta on se, että kunnalla on tarjota meille jotain tehtävää. Vaikka m saaaan tästä vvaan se työmarkkinatuen korotus, nii se on niin hyvä, ettei me junnata vaan kotona.” -H1*

Haastattelussa yksi ryhmämuotoiseen kuntouttavaan työtoimintaan osallistuja kertoi saaneensa apua viranomaisten tavoitettavuudessa liittyen muun muassa taloudellisten asioiden hoitamiseen.

*”..se on ehkä helpottanut hiukan saamaan kiinni jotain ihmisiä. Saisin mä ne kiinni muutenkin, mutta nyt olen saanut helpommin (viranomaistahoja) kiinni.” – H3*

**Kehittämisehdotuksia** kuntouttavaan työtoimintaan tuli muutamia.

Korostui se, että saisi osallistua itse enemmän ohjelman suunnitteluun tulevaisuudessa. Annettaisiin eri vaihtoehtoja ja osallistujat saisivat valita. Haluttiin myöskin enemmän konkreettista ja yleishyödyllistä toimintaa, varastojen siivousta, graffitien päälle maalaamista ja roskien keräämistä.

*”Mehän voidaan samalla niinku auttaa kuntaa, just esim. varastojen siivouksii.” – H2*

Useampi päivä viikossa oli myös toiveena, jotta pääsisi rytmiin kiinni. Vuorokausirytmiiä saisi muutettua normaaliksi. Toivottiin myös, että sisältö olisi asiapitoisempaa, ammattimaisia luennoitsijoita ja oman alan asiantuntijoita eri aloilta.

*”..yksi kerta viikossa on naurettava, pitäisi olla useampi päivä viikossa, että päästäisiin rytmiin kiinni... se on niinku täysin ajan tuhlausta, rahan tuhlausta, teidän ajan tuhlausta ja meidän hermojen tuhlausta.” – H4*

Ryhmän ohjelman toivottiin olevan strukturoidumpaa ja enemmän koulumaisempaa. Työnhakuun toivottiin myös enemmän ohjeistusta, miten laaditaan työhakemus ja mitä liitteitä tarvitaan. Myös yksilövalmennusta toivottiin lisää, koska kaikilla on erilainen elämäntilanne.

*”Ammattimaisia luennoitsijoita, oman alansa asiantuntijoita kaipaisin enemmän vähän eri aloilta. Niin kuin se eläkejuttu oli hyvä. Lisää oman alansa asiantuntijoita. Koska ohjaajatkaan eivät tiedä kaikkea, ja paljon kysymyksiä syntyy matkan varrella.” – H3*

Toivottiin myös lisää erilaisia luentoja sekä alan asiantuntijoita puhumaan paikan päälle. Tällöin myös voisi kysyä mieltä askarruttavia kysymyksiä asiaan liittyen.



## 10 MÄÄRÄLLINEN TUTKIMUS

### 10.1 Määrällisen tutkimuksen määritelmä

Kvantitatiivinen tutkimus pyrkii yleistämään asioita. Se edellyttää, että tutkittavaa ilmiötä tunnetaan jo jonkin verran. Määrällisessä tutkimuksessa voidaan kyselylomakkeella kerätä pieneltä joukolta tutkimustietoa. Tämän joukon katsotaan edustavan koko ilmiötä koskettavaa joukkoa. (Kananen 2011, 17.) Emme olleet kiinnostuneita määrällisestä esiintymisestä perusjoukosta, joten käytimme harkinnanvaraista otantaa. Harkinnanvaraista otantaa käytetään silloin, kun halutaan saada pelkkiä ideoita, eikä yleistyksiä haluta tehdä (Kananen 2011, 69).

Olemme käyttäneet tässä opinnäytetyössämme määrällistä tutkimustapaa, jotta voimme mitata kuntouttavan työtoiminnan yhteyksiä yksilön hyvinvointiin toiminnan alku -ja loppuvaiheessa. Määrällisessä tutkimuksessa käsitellään aineistoa tilastollisin menetelmin. Olemme käyttäneet laadullista tutkimusta määrällisen tutkimustiedon ymmärryksen syventämiseen.

Käyttämämme kyselylomaketutkimus on Vehkalahden (2008) mukaan enimmäkseen määrällistä tutkimusta, sillä vaikka kysymykset esitetään sanallisesti, niin vastaukset ilmaistaan numeerisesti. Sanallisesti annetaan täydentävää tietoa tai vastauksia kysymyksiin, joiden esittäminen numeroina olisi epäkäytännöllistä. Kyselytutkimuksessa tutkija esittää vastaajalle kysymyksiä kyselylomakkeen välityksellä. Kyselytutkimuksessa kyselylomake on mittausväline, jolla saadaan kerättyä tietoa muun muassa palautemittauksiin. Haastattelututkimuksessa esitetään kysymykset suoraan vastaajalle. Molemmissa käytettävät lomakkeet muistuttavat toisiaan, erona on se, että kyselylomakkeen on toimittava omillaan, ilman haastattelijan apua. Vehkalahden (2008) mukaan määrällisillä tutkimuksilla tavoitellaan yleiskäsityksiä, ja laadullisilla taas enemmänkin yksityiskohtia. Kuitenkin samassa tutkimuksessa voidaan hyödyntää molempia lähestymistapoja. Olennaista on, että osataan valita tutkimukseen nähden

sopivimmat lähestymistavat sen ilmiön tutkimiseen, joka on valittu opinnäytetyön aiheeksi. (Vehkalahti 2008, 11-13.)

## 10.2 Aineiston keruu

Suoritimme kaikille ryhmämuotoiseen kuntouttavaan työtoimintaan osallistuneille henkilöille kyselytutkimuksen, eli kyselylomakkeella tapahtuvan kyselyn, tai haastattelun. Kun asiakas on täyttänyt kyselylomakkeen, siihen ei voida tehdä enää muutoksia. Kyselylomake on suunniteltava huolellisesti, sillä tutkimuksen onnistuminen on Vehkalahtien mukaan mitä suurimmassa määrin kiinni lomakkeesta. (Vehkalahti 2008, 20.)

Luomallamme kyselylomakkeella pyrimme saamaan tietoa siitä, minkälainen yhteys toiminnalla on heidän elämänlaatuunsa toiminnan alku- ja loppuvaiheessa. Kyselyssä pyrimme saamaan fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen näkökulman asiaan. Ryhmämuotoisen kuntouttavan työtoiminnan kesto oli kolme kuukautta. Ryhmiä oli kaksi, joissa toisessa oli viisi osallistujaa ja toisessa kuusi. Teimme kyselyn kaikille 11 henkilölle. Ensimmäisen kyselyn teimme ryhmän alkuvaiheessa, ja ryhmän loppuvaiheessa suoritimme toisen kyselyn. Loppuvaiheen kyselyyn osallistui 8 henkilöä, sillä ryhmistä kolme henkilöä keskeytti kuntouttavan työtoiminnan. (Toimintakertomus 2016.)

Kyselylomake sisälsi sekä avoimia, että suljettuja osioita. Avoimissa kysymyksissä asiakkaalla on mahdollisuus sanoa, mitä hänellä on oikeasti mielessään, eivätkä ne ehdota vastauksia (Hirsjärvi ym. 2007, 196). Suljetun osion vastausvaihtoehdot on annettu valmiiksi, ja niiden oltava toisensa poissulkevia. Sanalliset vastaukset ovat työläämpiä käsitellä, mutta toimivat usein suljettuja vaihtoehtoja paremmin. Avoimilla vastauksilla saatetaan saada kerättyä tutkimuksen kannalta sellaista oleellista ja tärkeää tietoa, mikä saattaisi jäädä suljetuilla kysymyksillä saamatta. (Vehkalahti 2008, 24–25.)

### 10.2.1 Likertin asteikko

Käytimme lomakekyselyn suljetussa osiossa järjestysasteikkona Likertin asteikkoa niissä kysymyksissä, joihin halusimme hakea vertailua alku- ja loppukyselyn perusteella. Toistimme kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin liittyvän osion molemmissa kyselyissä, jolloin saimme selville ryhmämuotoisen kuntouttavan työtoiminnan yhteyksiä kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin. Likertin menetelmässä on tärkeää, että asteikko muodostaa selvän jatkumon ääripäästä toiseen, esimerkiksi numeron yksi ollessa heikko ja numeron viisi hyvä. Likertin asteikkoon kuuluisi, että keskimäinen vaihtoehto olisi määritelty neutraaliksi, eli ei heikko eikä hyvä, mutta Vehkalahten (2008) mukaan Likertin asteikkoa käytetään paljon myös siten, että vain ääripäät kuvataan sanallisesti. Tämänkaltaista mittaus tapaa kutsutaan myös semanttiseksi differentiaaliksi tai Osgoodin asteikoksi. (Vehkalahti 2008, 35–39.)

Likertin asteikosta voi laskea hyvin keskiarvoja. Tyypillisesti asteikossa on viisi vaihtoehtoa. Syötimme kyselylomakkeen Webropoliin, ja saimme numeraalisia tuloksia sekä laadulliseen, että määrälliseen osioomme.

Lomakekyselyn alussa keräsimme myös asiakkaiden henkilötietoina sukupuolen, iän, työttömyyden keston ja päihteiden käytön. Keräämämme taustatiedot voidaan nähdä myös asiakkaiden kategorisointina, jolloin voimme luokitella ja kertoa henkilöistä opinnäytetyössämme esimerkiksi keski-ikäisinä tai pitkäaikaistyöttöminä. (Välimaa 2011, 43-45.)

### 10.2.2 Webropol

Suoritimme lomakekyselyn paperiversiona kuntouttavan työtoiminnan asiakkaille. Kyselylomakkeen yhteydessä asiakkaat antoivat kirjallisen suostumuksensa vastausten käyttämiseen opinnäytetyössämme. Kyselylomakkeet ja suostumus-lomakkeet kerättiin erikseen, jolloin asiakkaiden antamat tiedot käsiteltiin nimettöminä eikä heidän henkilöllisyytensä paljastunut.

Kaikki asiakkaat antoivat suostumuksen, ja täyttivät kyselylomakkeen. Tämän jälkeen loimme lomakkeen myös Webropoliin, johon syötettiin manuaalisesti asiakkailtamme keräämämme tiedot. Webropol-kysely olisi voitu suorittaa myös siten, että asiakkaat olisivat itse täyttäneet kyselyn verkossa tai kohdennetulla vastausten keräämisellä sähköpostilähetyksen kautta. (W-POL käyttöopas, 28–30.) Tällöin kysely olisi luotettavampi ja suoritettu eettisemmin. Ryhmän kokoontumistilassa ei kuitenkaan ollut tietokonetta tai internet-yhteyttä, eli kyselyä ei ollut mahdollista suorittaa tietokoneella.

### 10.3 Tulokset

Nuorempien kuntouttavaan työtoiminnan ryhmään osallistui viisi henkilöä, ja keski-ikä oli 29,4 vuotta. Ikääntyneiden ryhmässä aloitti kuusi henkilöä, ja heidän keski-ikänsä oli 55,2 vuotta. Alkukyselyyn vastasi kymmenen henkilöä, yhden ollessa poissa työtoiminnasta. Kyselyn vastaajista kahdeksan oli naisia ja kaksi miehiä, kummassakin ryhmässä oli yksi mies.

Taulukko 2. Osallistujien sukupuolijakauma

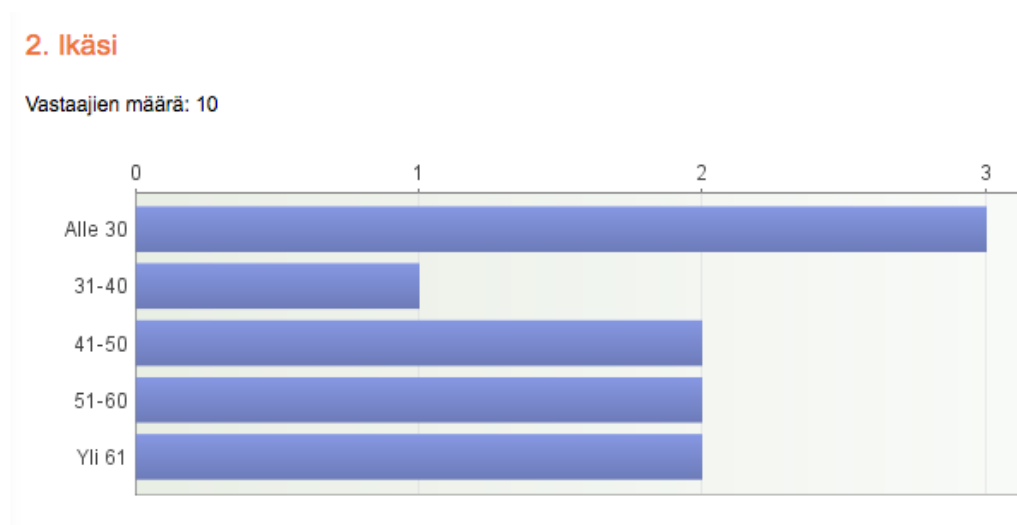
#### 1. Sukupuolesi

Vastaajien määrä: 10



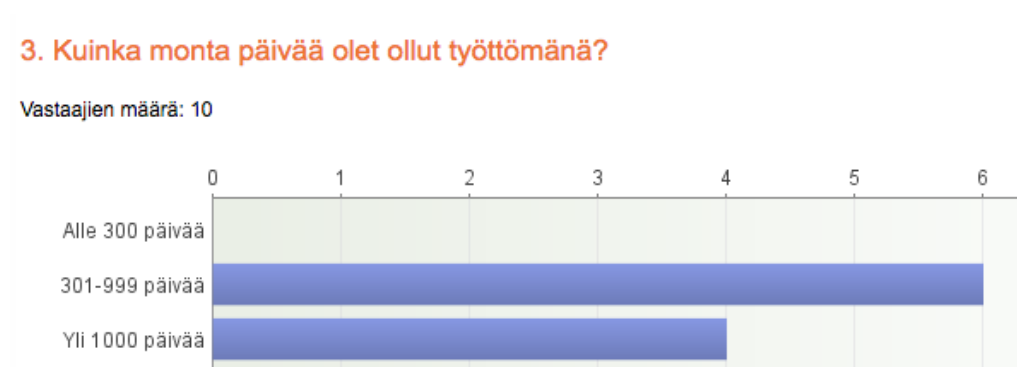
Nuorempien ryhmässä aloitti kaksi miestä, joista toinen keskeytti heti ensimmäisen tapaamisen jälkeen. Ryhmät olivat siis hyvin naisvaltaisia.

Taulukko 3. Osallistujien ikäjakauma



Kaikkien ryhmiin osallistujien työttömyys oli kestänyt yli 300 päivää. Neljän osallistujan työttömyys oli kestänyt yli 1000 päivää.

Taulukko 4. Osallistujien työttömyyden kesto



Näiden kysymysten ja vastausten pohjalta voimme puhua vastaajista tuloksia esittäessämme pitkäaikaistyöttöminä, tai määritellä ja tulkita vastauksia esimerkiksi ryhmien keski-ikien perusteella nuorempien ja ikääntyneempien ryhminä.

Tutkimuskysymykseemme miten asiakkaat kokevat ryhmämuotoisen kuntouttavan työtoiminnan merkityksen suhteessa omaan kokonaisvaltaiseen hyvinvointiinsa haimme vastauksia myös määrällisin

tutkimusmenetelmin. Pyysimme asiakkaita vastaamaan ja arvioimaan omaan hyvinvointiin liittyviä osa-alueita asteikolla 1-5, numeron yksi ollessa huonoin ja viisi paras. Kysymykset liittyivät fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen, sekä taloudelliseen hyvinvointiin. Taloudellinen hyvinvointi voidaan Allardtin (1976) mukaan nähdä kuuluvan fyysiseen hyvinvointiin. Sama kysely toteutettiin kuntouttavan työtoiminnan ryhmän alku- ja loppuvaiheessa. Tuloksista laskettiin keskiarvot, ja niitä verrattiin keskenään. Tulosten perusteella ryhmämuotoinen kuntouttava työtoiminta on nostanut keskiarvoa, eli asiakkaat ovat kokeneet oman hyvinvointinsa parantuneen ryhmätoiminnan aikana. Yhdeksästä hyvinvointia mittaavasta osa-alueesta seitsemään oli asiakkaiden kokemuksen mukaan ryhmätoiminnan aikana tullut muutos. Alla olevista taulukoista ensimmäinen kuvaa alkuvaiheessa toteutettua kyselyä, ja toinen loppuvaiheen kyselyä.

Taulukko 5. Lomakekysely 1. (Liite 2)

**6. Arvioi oman elämäsi seuraavia osa-alueita asteikolla 1-5  
Valitse mielestäsi sopivin vaihtoehto 1 ollessa  
huonoin ja 5 ollessa paras.**

Vastaajien määrä: 10

	1	2	3	4	5	Yhteensä	Keskiarvo
Vuorokausirytmä	0	2	5	3	0	10	3,1
Terveellinen ruokavalio ja ruokarytmi	0	2	3	5	0	10	3,3
Stressinhallintakyky	2	3	2	2	1	10	2,7
Sosiaalinen kanssakäyminen	0	3	2	2	3	10	3,5
Riittävä tukiverkosto	0	1	5	1	3	10	3,6
Liikunta	2	2	2	3	1	10	2,9
Itsetunto	0	2	5	3	0	10	3,1
Taloudellinen tilanne	4	4	2	0	0	10	1,8
Mieliaala	0	4	4	2	0	10	2,8
<b>Yhteensä</b>	<b>8</b>	<b>23</b>	<b>30</b>	<b>21</b>	<b>8</b>	<b>90</b>	<b>2,98</b>

Lomakekysely 1 suoritettiin kuntouttavan työtoiminnan ryhmille 12.4.2016 ja 13.4.2016.

Taulukko 6. Lomakekysely 2. (Liite 3)

### 6. Arvioi seuraavia osa-alueita arvosanoilla 1-5.

Valitse sopivin vaihtoehto 1 ollessa huonoin ja 5 ollessa paras.

Vastaajien määrä: 8

	1	2	3	4	5	Yhteensä	Keskiarvo
Vuorokausirytmä	0	1	3	4	0	8	3,38
Terveellinen ruokavalio ja ruokarytmi	0	2	3	3	0	8	3,13
Stressinhallintakyky	0	1	4	3	0	8	3,25
Sosiaalinen kanssakäyminen	0	1	2	2	3	8	3,88
Riittävä tukiverkosto	0	1	3	1	3	8	3,75
Liikunta	2	1	1	4	0	8	2,88
Itsetunto	0	0	7	1	0	8	3,13
Taloudellinen tilanne	2	4	2	0	0	8	2
Mieliala	0	0	7	1	0	8	3,13
<b>Yhteensä</b>	<b>4</b>	<b>11</b>	<b>32</b>	<b>19</b>	<b>6</b>	<b>72</b>	<b>3,17</b>

Lomakekysely 2 suoritettiin 15.6.2016 ja 16.6.2016.

Vuorokausirytmä, mieliala ja stressinhallintakyky olivat esimerkiksi parantuneet, ja taloudellisen tilanteen koettiin hiukan kohentuneen. Tukiverkosto oli kasvanut, ja sosiaalisen kanssakäymisen koettiin lisääntyneen. Ainoastaan terveelliseen ruokavalioon ja -rytmiin sekä liikuntaan ei ryhmätoiminnan ajanjaksolla koettu olevan positiivisia muutoksia tai vaikutuksia. Taulukosta ja tuloksista voidaan myös havaita, että mitta-asteikolla 1-5 huonoimman ollessa 1 ja parhaan ollessa 5 vastaukset jakaantuvat alku- ja loppukyselyssä eri tavoin. Alkukyselyssä "huonoin"-vastauksia oli yhteensä kahdeksan kappaletta ja loppukyselyssä enää neljä kappaletta. Vastaavasti verrattuna "paras"-vastauksia saatiin myös kaksi enemmän loppukyselyssä.

## 11 YHTEENVETO TULOKSISTA

### 11.1 Ryhmämuotoinen kuntouttava työtoiminta ja osallistujan hyvinvointi

Sekä laadullisen, että määrällisen tutkimuksemme tuloksista voidaan päätellä, että kuntouttavan työtoiminnan pilottiryhmän asiakkaiden kokonaisvaltainen hyvinvointi on parantunut jonkin verran pienessä ajassa. Haastatteluiden pääteemoiksi sisällönanalyysissä nousivat yhteisöllisyys, osallisuus ja vuorovaikutus. Näiden kolmen osa-alueen toteutumisella koettiin olevan yhteys yksilön kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin kuntouttavassa työtoiminnassa. Vertaamme näitä tuloksia osittain Erik Allardtin kolmijakoiseen hyvinvointiteoriaan having-loving-being. Having viittaa toimeentuloon ja työllisyyteen. Being kuvaa osallistumisen omaa elämää koskeviin päätöksiin ja Loving ystävyysuhteisiin (Bardy 2009, 229–230).

Yhteisöllisyys nousi yhdeksi yläkategoriaksi haastatteluidemme sisällön analyysissä. Myös kyselylomaketutkimuksessa voidaan nähdä yhteisöllisyyden ja sosiaalisten suhteiden tärkeys. Ryhmän alussa sosiaalinen kanssakäyminen oli mitta-asteikolla 3,5 ja loppukyselyssä se oli noussut 3,88: aan.

Voidaan todeta, että työtoiminnalla on positiivinen vaikutus yksilön sosiaaliseen hyvinvointiin ja suhteisiin. Sosiaalisen hyvinvoinnin näkökulmasta nousee esiin useampia asioita kuten hyvä ryhmähenki, uudet ystävyysuhteet ja kotoa pois pääseminen muiden pariin.

Osallisuus ja sen tärkeys näyttäytyivät myös vahvasti tuloksissa ja yhdistämme sen psyykkiseen hyvinvointiin Allardtin mukaisesti. Usein kuntouttava työtoiminta on asiakkaalle pakollinen toimenpide silläkin uhalla, että hänen toimeentulotukeaan leikataan, jos hän ei siihen suostu.

Vuorovaikutus oli yksi esiin nousseista asioista. Vastaajat kokivat, että heillä oli hyvä ja avoin suhde ryhmän vetäjään, sekä häneltä saatu tuki. Myös ryhmän sisällä koettiin vuorovaikutuksen toimivan.



Kohderyhmä koki taloudellisen tilanteen kohentuneen hiukan kuntouttavan työtoiminnan aikana.

Kuntouttavan työtoiminnan toimintamallit on usein luotu niin, että niissä korostuu elämänhallinnan osuus, eikä niinkään työelämävalmiuksien opetteleminen tai kertaaminen. Myös tutkimuksessamme kävi ilmi, että asiakkaat kaipasivat jotain konkreettisempaa tekemistä ja työelämätaitojen oppimista. Tässä on yksi asia, joka tulee ottaa huomioon tulevaisuudessa, kun kehitetään työelämäpalveluita Askolassa. Jokainen neljästä haastatellusta ryhmään osallistujasta kaipasi enemmän konkreettista tekemistä. Haluttiin suorittaa työtehtäviä, ”tehdä silkkaa työtä jaarittelun sijaan” ja saada päiviin sisältöä tekemällä työtä niin kuin muutkin ihmiset.

Fyysiseen terveydentilaan liittyvissä asioissa työttömien terveystarkastus ja liikunta koettiin hyväksi. Vuorokausirytmä oli kohentunut kuntouttavan työtoiminnan aikana.

## 11.2 Ryhmämuotoisen kuntouttavan työtoiminnan kehitysehdotuksia

Kuten Karjalainen & Karjalaisenkin (2010) tutkimuksessa huomasimme, että kaikki haastateltavat toivoivat monipuolisempaa ja konkreettisempaa tekemistä työtoiminnan ajalla. Esiin nousi myös toivomus saada ”eksaktimpaa tietoa ajankohtaisista asioista” ja ulkopuolisia asiantuntijoita luennoimaan asiakkaille tärkeistä asioista kuten eläkkeelle pääsystä.

Kuntouttavan työtoiminnan ryhmä kokoontui vain yhden kerran viikossa neljän tunnin ajan. Haastateltavat toivoivat työtoimintaa useammalle päivälle, ja kokivat jopa turhauttavaksi tulla vain kerran viikossa paikan päälle. Kysyttäessä miten asiakas itse kehittäisi kuntouttavaa työtoimintaa saimme toivomuksen lisätä toimintapäivien määrää ja jakson pituutta. Aktiivista kuntouttamista työelämää ajatellen tiiviimpi tapaamisväli olisi tehokkaampaa.

Asiakkaat kokivat mahdollisuuden vaikuttaa työkokeilu- tai kuntouttavan työtoiminnan jatkopaikkaan tärkeänä. Heillä oli tätä kautta mahdollisuus vaikuttaa omaan elämäänsä liittyviin päätöksiin. Tärkeäksi koettiin myös vaikuttaminen työtoiminnan ohjelmaan, jotta siitä saataisiin entistä mielekkäämpi ja palvelevampi itselle. Tämä on myös yksi kehitysidea jatkoa ajatellen. Osa ryhmän jäsenistä halusi ryhmätoiminnan ja ohjelman olevan strukturoidumpaa, ja ohjaajan olevan ”enemmän auktoriteetti”.

Ryhmämuotoiseen kuntouttavaan työtoimintaan liittyvän Unelmapaja-työskentelyn koettiin kestäneen liian pitkään. Itse sisältö oli hyvä ja hyödyllinen, mutta ryhmäläisten mukaan sitä olisi voitu tiivistää huomattavasti.

Ryhmätoimintaan varattu tila koettiin huonoksi. Tilasta puuttui keittomahdollisuudet ja tietoliikenneyhteydet. Mikäli tilassa olisi ollut tietokone tai -koneita olisivat ryhmäläiset voineet itsekkin etsiä tietoa esimerkiksi tuista ja palveluista sekä vastauksia ryhmätoiminnan aikana esille nousseisiin kysymyksiin. Ryhmäläisten tietoteknisen osaamisen kehittäminen olisi ollut hyödyllistä osana ryhmätoimintaa etenkin nyt kun toimeentulotukien käsittely siirtyy Kelaan vuoden 2017 alusta, ja virastoasiointi on muuttumassa sähköiseksi. Muiden ryhmäläisten osaamista olisi voitu hyödyntää tietokoneiden käytössä. Seuraava kuntouttavan työtoiminnan ryhmä tulisi järjestää siten, että edellä mainitut seikat otetaan huomioon.

## 12 OPINNÄYTETYÖN ARVIOINTI

### 12.1 Prosessin eteneminen

Idea ryhmämuotoisen kuntouttavan työtoimintamallin luomisesta Askolan kunnassa syntyi alkuvuodesta 2015. Alkuperäisenä tarkoituksena oli luoda tämä toimintamalli opinnäytetyönä. Aikataulumuutoksista johtuen opinnäytetyösuunnitelmaa jouduttiin muuttamaan. Toimeksiantosopimus sosiaalitoimiston kanssa on tehty maaliskuussa 2015. Opinnäytetyön tekemisestä yhdessä parityönä päätimme tammikuun 2016 loppupuolella. Ensin oli tarkoituksena tutkia kuntouttavaa työtoimintaa kuntatalouden näkökulmasta, mutta aihe hioitui tästä edelleen.

Meistä toinen tekee sosiaalityötä Askolan kunnassa ja hänellä on monivuotinen kokemus sosiaalialasta. Hän toimi yhteyshenkilönä Askolan kuntaan ja oli hyvin tiukasti mukana laatimassa ja kehittämässä kuntouttavaa työtoimintaa Askolaan jo aikaisemmin. Hän myös teki kuntouttavaan työtoimintaan osallistuville asiakkaille aktivointisuunnitelmat ja alkuhaastattelut.

Toinen taas on alanvaihtaja ja kokemus sosiaalialasta on vähäistä. Emme kuitenkaan kokeneet, että työkokemuksen erilaisuudesta olisi ollut minkäänlaista haittaa, vaan päinvastoin. Koemme, että saimme tämän takia monipuolisemman näkökulman työhön. Meistä toisella oli jo valmiiksi paljon tietoa kuntouttavasta työtoiminnasta ja kuntataloudesta. Toinen taas päätti opinnäytetyön aiheen innoittamana suorittaa sosionomikoulutukseen kuuluvan työharjoittelun sosiaaliohjaajana toisen kaupungin kuntouttavassa työtoiminnassa, saaden näin paljon tietoa ja ideoita siitä, mitä se oikeastaan on. Tästä onkin tuloksena myös asiakasnäkökulman ottaminen mukaan prosessiin.

Askolan kunnan kuntouttavan työtoiminnan ryhmät alkoivat 21.3.2016. Ryhmään osallistuvien henkilöiden aktivointisuunnitelmien laatiminen yhteistyössä TE-toimiston kanssa tehtiin 15.3.2016 mennessä. Suunnitelmaseminaarin pidimme 22.4.2016. Ryhmätoiminta,

lomakekyselyt ja haastattelut tapahtuvat huhti-kesäkuussa 2016. Litteroinnin ja analyysin suoritimme kesä-syyskuussa 2016 ja julkaisuseminaari pidetään marraskuussa 2016.

Haasteena koimme yhteisen ajan löytymisen, koska asumme eri paikkakunnilla. Molemmilla on myös työ ja perhe opiskelun lisäksi. Teimme aika paljon opinnäytetyötä itseksemme. Tapasimme noin kerran kuussa ja kävimme läpi opinnäytetyötämme ja vastuualueita.

## 12.2 Eettisyys

Tutkimuksen tulee noudattaa hyvää tieteellistä käytäntöä. Tämä tarkoittaa sitä, että noudatimme tiedeyhteisön tunnustamia toimintatapoja. Näitä ovat mm. rehellisyys, kunnioitus muiden tutkijoiden työtä kohtaan ja tarkkuus tulosten tallentamisessa ja esittämisessä (Hirsjärvi, Remes ja Sajavaara 2007, 24). Yksi lähtökohdistamme on ihmisarvon kunnioittaminen. Pyysimme asiakkailta suostumuksen tutkimukseen osallistumisesta (*Liite 4*). Otimme huomioon haastateltavien itsemääräämisoikeuden ja annoimme heille päätösvallan tutkimukseen osallistumisesta. Selvitimme haastateltaville, mitä tapahtuu keräämällemme aineistolle litteroinnin jälkeen ja kerroimme, että he voivat missä tahansa vaiheessa kieltäytyä kyselystä tai haastattelusta. Emme harjoittaneet plagiointia ja teimme tutkimuksemme läpinäkyväksi. Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta lisäävä tekijä on myös se, että haastateltavat eivät etukäteen tienneet tarkkoja kysymyksiä, mitä haastattelussa kysymme ja käsittelemme. Tällöin haastateltavat eivät voi tehdä ennako-oletuksia ja sitä kautta vaikuttaa haastattelun kautta saatuihin tuloksiin ja vastauksiin (Tuomi & Sarajärvi 2009, 135–138). Raportointi ei saa olla puutteellista. Pyrimme siihen, että tutkimuksen validiteetti toteutuu. Olemme tutkineet sitä asiaa, minkä olemme luvanneet. Käytetyt menetelmät olemme selostaneet huolellisesti, eikä alkuperäistä aineistoa ole muokattu niin, että tulos vääristyisi (Hirsjärvi ym.2007, 6). Eettinen sitoutuneisuus on erittäin tärkeää tutkimusta tehdessä (Tuomi ym.2009, 127).

### 12.3 Tavoitteiden saavuttaminen

Aikataulun onnistuimme pitämään suunnitelman mukaisesti. Pystyimme rajaamaan aihealueen hyvin, eikä työ lähtenyt rönsyilemään.

Tutkimuskysymykset muodostuivat heti alkuvaiheessa, eikä niitä tarvinnut muuttaa enää jälkeenpäin. Tarkoituksena oli mitata tutkimuksen avulla, onko tällä kolmen kuukauden kuntouttavan työtoiminnan jaksolla ollut minkäänlaista vaikutusta asiakkaiden hyvinvointiin ja millä tapaa se vaikuttaa kuntatalouteen. Tätä tietoa oli tarkoitus käyttää myös ESR-hankehakemukseen.

Osasimme kohdentaa kyselyt niin, että saimme niistä tarpeeksi vastauksia tutkimuskysymyksiimme. Tällä toiminnalla oli positiivisia yhteyksiä asiakkaiden hyvinvointiin. Tulos olisi voinut olla myös päinvastainen. Loimme kyselylomakkeiden kysymykset ihmisen kokonaisvaltaista hyvinvointia ajatellen. Näiden lomakkeiden tulosten perusteella pystyimme tekemään tarkentavia kysymyksiä haastatteluihin. Haastatteluissa olisi voinut perehtyä vielä yksityiskohtaisemmin joihinkin asioihin ja määrittellä kysymykset vielä tarkemmin psyykkisen, fyysisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin kannalta. Näin olisi ehkä saatu vielä selkeämpiä vastauksia.

Haastatteluiden tuloksista saimme aineiston analyysillä kolme osa-alueetta, jotka nousivat tärkeimmäksi asiakkaiden näkökulmasta kuntouttavassa työtoiminnassa. Saimme myös hyvää tietoa toiminnan kehittämistä varten tulevaisuudessa. On tärkeää kehittää toimintaa asiakasnäkökulmasta ja tukea heidän osallisuuttaan myös sillä tavalla. Tällä tavalla saadaan asiakkaat myös sitoutumaan paremmin toimintaan.

### 13 POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Opinnäytetyön yhtenä lähtökohtana pidettiin kuntatalouden näkökulmaa. Ryhmämuotoisen kuntouttavan työtoiminnan tuloksia voidaan arvioida siis myös tästä näkökulmasta. Kahden rinnakkaisen ryhmän, jotka kokoontuvat molemmat yhden kerran viikossa, kuntaan kohdistuneet säästöt laskettiin ryhmätoiminnan jälkeen. Ryhmiin osallistui todellisuudessa 9 pitkäaikaistyötöntä henkilöä. Kuntouttavan työtoiminnan perustamiskustannukset olivat noin 300 euroa. Ruokailuun meni keskimäärin 10 euroa viikossa. Ohjaajalle tuntipalkka oli 12,5 euroa eli 1250 euroa kolmen kuukauden jaksolta. Kolmen kuukauden ajalta ryhmätoiminnan kustannukset olivat yhteensä noin 1800 euroa. Ryhmiin valituista 11 henkilöstä yhdeksän valittiin työmarkkinatuen passiivilistalta. Ennen kuntouttavan työtoiminnan aloitusta kunnan osuus heidän työmarkkinatuestaan oli 3719,90 euroa kuukaudessa.

Valtio korvaa kunnille jokaisesta kuntouttavaan työtoimintaan osallistuneesta 10,09 euroa läsnäolopäivältä. Kyseisten ryhmien läsnäolopäivistä muodostunut valtion myöntämä tuki oli ajanjaksolla yhteensä 958,55 euroa.

Mikäli perustamiskustannuksia ei oteta huomioon, voidaan jatkossa arvioida, että kuntouttavan työtoiminnan järjestäminen samankaltaisesti toteutettuna tuo kunnalle kuukausittain noin 3500 euron säästöt. Työllistämisen- ja aktivointitoimenpiteiden euromääräisessä kustannustarkastelussa voidaan havaita, että työllistymistä edistävät toimenpiteet ovat kunnalle halvempi ratkaisu kuin passiivisesti maksetun työmarkkinatuen rahoittaminen. Kunnan kannattaa jatkossakin panostaa aktivointiin eikä ainoastaan rahoittaa passiivisesti maksettua työmarkkinatukea. Kunnan oman toiminnan tehostaminen ja kehittäminen tuovat selkeitä säästöjä taloudellisesta näkökulmasta tarkasteltuna.

Painotimme kuitenkin opinnäytetyössämme asiakaslähtöisyyttä, ja halusimme tuoda esiin asiakkaan äänen ja näkökulman työtoiminnan hyvinvointiin liittyvästä näkökulmasta sekä toiminnan kehittämisen

kannalta. Asiakasnäkökulma toiminnan kehittämiseksi saattaa olla erilainen kuin viranomaisnäkökulmasta katsottuna. Kuntataloudelle kustannustehokkain ratkaisu ei aina ole asiakkaan tarpeiden näkökulmasta paras vaihtoehto. Ilman asiakkaan yksilöllisten elämäntilanteiden ja tarpeiden ymmärtämistä hänelle ei voida tarjota elämänlaatua tai hyvinvointia kohentavaa sekä vaikuttavinta palvelua.

Asiakkaita valikoitaessa ryhmämuotoiseen kuntouttavaan työtoimintaan, tai vastaavaan, tulisi huomioida myös asiakkaan oma mielipide, tahto ja motivaatio osallistua työtoimintaan. Työntekijä saattaa nähdä asiakkaan kokonaistilanteen hyvinkin erilaisena kuin mikä asiakkaan subjektiivinen kokemus tilanteestaan on. Syrjäytyminen tai syrjään vetäytyminen saattaa olla myös henkilön omaan elämään tai elämäntapaan liittyvä valinta. Kulutuskeskeinen ja palkkatyön ympärille rakentuva elämä ei ole kaikkien valinta (Laine, Hyväri, Vuokila-Oikkonen 2010, 16).

Myös tutkimuksessamme asiakkaan osallisuuden tärkeys tuli vahvasti esille. Asiakkaalla tulisi olla mahdollisuus vaikuttaa päätökseen siitä, osallistuuko hän kuntouttavaan työtoimintaan ja kokeeko hän sen itselleen tarpeelliseksi. Allardtin kolmijakoisen hyvinvointiteorian having-loving-being mukaisesti osallisuus voidaan lukea yksilön psyykkiseen (being) hyvinvointiin. Being kuvaa osallistumisen omaa elämää koskeviin päätöksiin (Bardy 2009, 229-230). Osallisuuden kokemus edellyttää tunnetta siitä, että omaa mielipidettä on kuunneltu ja arvostettu sekä tunne siitä, että voi itse vaikuttaa itseään koskeviin päätöksiin (Jansson 2014, 50; Sirviö 2006, 40).

Aktivointitoimiin liittyvät tutkimukset ja tilastot osoittavat, että suurimmaksi osaksi vain nuorten työttömien ryhmän on todettu hyötyvän niin, että nuoria on työllistynyt palkkatyöhön. Erityisesti useita vuosia työttömänä olleet eivät näytä hyötyvän aktivointitoimenpiteistä siten, että siirtyisivät työmarkkinoille tai palkkatyöhön. (Välimaa 2011, 212–213.) Useat tutkimukset osoittavat, että kuntouttavassa työtoiminnassa keskitytään pitkälti yleisen toimintakyvyn parantamiseen, työmoraalin henkiin herättämiseen sekä vähentämään päihteiden käyttöä. Kuitenkin

työelämätaitojen oppiminen olisi tärkeää juuri työllisyyttä ajatellen. (Marttila 2016, 55; Kotiranta 2008, 155.)

Opinnäytetyömme ryhmämuotoiseen kuntouttavaan työtoimintaan osallistunut eläkeikää lähestyvä henkilö työllistyi palkkatukityöhön noin kolmen kuukauden kuntouttavan työtoiminnan jakson jälkeen. Maaliskuussa hän aloitti ryhmässä yhtenä päivänä viikossa tapahtuvaan kuntouttavaan työtoimintaan, josta kesäkuussa siirtyi kuntouttavaan työtoimintaan neljänä päivänä viikossa, ja syyskuussa hän aloitti palkkatukityön.

Allardtin (1976) mukaan having tarkoittaa hänen hyvinvointimallissaan toimeentuloa ja työllisyyttä. Aktivointiaikana työttömän taloudellinen tilanne usein kohenee passiivilistalla oloon verrattuna. Myös tutkimuksestamme ilmeni, että osallistujat olivat tyytyväisiä toimintapäiviltä maksettuun 9€ korotukseen. Pienikin taloudellinen hyöty voi toimia motivaattorina osallistua kuntouttavaan työtoimintaan (Ulfves, Lääperi, Rautiainen, Närhi 2010, 22–23).

Tutkimuksessamme koettiin juuri ryhmämuotoinen työtoiminta tärkeäksi. Asiakkaat kokivat yhteisöllisyyden ja ryhmän vertaistuen vaikuttavan paljon omaan hyvinvointiinsa. Allardtin hyvinvointimallin mukaan yhteisöllisyys ja sosiaaliset suhteet kuuluvat loving-osioon eli ystävyys-suhteisiin (Bardy 2009, 229-230). Tutkimuksemme tuloksista käy ilmi, että asiakkaiden sosiaaliset suhteet parantuivat hieman. Pitkäaikaistyöttömillä on usein vähemmän sosiaalisia suhteita, kuin työssäkävillä. Perttilän (2011, 182–183) mukaan pitkäaikaistyöttömyydellä on negatiivinen vaikutus pitkäaikaistyöttömän sosiaalisiin suhteisiin. Ystävien ja tuttavien määrä yleensä vähenee työttömyyden jatkuessa. Useat tutkimukset osoittavat, etteivät työttömät osallistu aktiivisesti sosiaalisiin tapahtumiin.

Askolan kunnassa on vuoden 2016 aikana kuntouttavaan työtoimintaan osallistuneiden henkilöiden määrä kasvanut huomattavasti edellisvuoteen verrattuna kuntouttavan työtoiminnan ryhmien käynnistymisen jälkeen.



Kuntouttavassa työtoiminnassa on kunnan omissa yksiköissä 14 henkilöä, ja ostopalvelupaikoissa kaksi henkilöä. Ryhmämuotoisesta kuntouttavasta työtoiminnasta siirtyi muihin yksiköihin yhteensä seitsemän henkilöä, joista yksi työskentelemään palkkatuella.

Osittain opinnäytetyön aikana keräämämme tiedon pohjalta on kuntaan haettu ESR-rahoitusta työpajatoiminnan käynnistämiseen ja kehittämiseen. Erityisesti asiakasnäkökulman esiintuominen sekä hyvinvointiin että kehittämiseen liittyen on otettu huomioon rahoitusta haettaessa. Toiminnan on tarkoitus alkaa kunnassa 1.3.2017. Mikäli ESR-hankerahoitusta ei tulla saamaan, toimintaa jatketaan pienimuotoisesti kehittämällä alkuperäistä mallia, jota asiakkaat ovat arvioineet opinnäytetyössämme. Uskomme, että kuntaan saadaan luotua selkeät tavoitteet ja strategia hyödyntäen myös opinnäytetyössämme keräämämme laadullista ja määrällistä tietoa. Työllisyydenhoito on noussut kuluneen vuoden aikana kunnassa ensi vuoden yhdeksi painopistealueeksi, johon on budjetoitu myös henkilöstöresurssien lisäksi huolimatta ESR-hankerahoituksen kohtalosta.

Sekä asiakkaat, että ryhmämuotoisen kuntouttavan työtoiminnan ohjaaja toivat esille, että keskustelujen ja yksilöhaastattelujen kautta saadaan tietoa, miten yksittäistä asiakasta autetaan saavuttamaan tavoitteensa ja pääsemään työllistymistavoitteessa eteenpäin. Tällöin työtoiminnasta saadaan tavoitteellista ja päämäärätietoista toimintaa.

Osittain opinnäytetyömme vaikutuksesta ryhmämuotoisesta kuntouttavasta työtoiminnasta kerättiin muun muassa tilastotietoa järjestelmällisemmin kuin ilman opinnäytetyöhön liittyviä kyselyjä ja haastatteluja olisi kerätty. Sosiaalityössä ylipäänsä on hankala osoittaa työn vaikuttavuutta mittarein, mutta koska lähdimme tutkimaan ja kysymään yksilön omaa subjektiivista kokemusta hyvinvoinnistaan ryhmätoiminnan alussa ja lopussa, voidaan tuloksesta saada suuntaa-antavaa tietoa ryhmämuotoisen kuntouttavan työtoiminnan vaikutuksista. Jokaisella ryhmän jäsenellä oli omat lieveilmiöt varsinaisen pitkäaikaistyöttömyyden ohella, joihin hän peilasi hyvinvointiaan

vastatessaan kyselyyn. Tulokset tässä opinnäytetyössämme ovat suuntaa antavia. Tulosten yleistettävyys ja syvempien päätelmien tekeminen edellyttää jatkotutkimusta, sekä laajempaa otantaa.

Opinnäytetyössämme ei saatu selvitettyä pitkän aikavälin vaikutuksia, ja esimerkiksi taloudelliset säästöt ja vaikutukset perustuvat työmarkkinatuen maksatukseen liittyviin Kelan listoihin (passiivilista), ryhmämuotoisen kuntouttavan työtoiminnan kustannusten seurantaan (pilottiryhmä) ja Työllisyyskatsausten työttömien lukumäärän seurantaan. Pitkän aikavälin vaikutukset tarjoaisivat hyvän jatkotutkimuskohteen. Olisi mielenkiintoista myös tutkia, onko kuntouttava työtoiminta auttanut yksilöitä työllistymään. Kuntiin olisi hyvä luoda selkeät kustannusseurantajärjestelmät, jolloin vaikutuksia voitaisiin tarkastella pidemmällä aikavälillä.

## LÄHTEET

Alasuutari, P. 2011. Laadullinen tutkimus 2.0. Tampere: Vastapaino.

Allardt, E. 1976. Hyvinvoinnin ulottuvuuksia. Porvoo: Werner Söderström Osakeyhtiön laakapaino.

Askolan kunta 2016. Yleistä. [Viitattu 10.3.2016]. Saatavissa: <http://www.askola.fi/index.php?id=1358>

Bardy, M.2009. Hyvinvoinnin ulottuvuudet – perheen ja yhteiskunnan suhteissa. Teoksessa: Lapsiperheiden hyvinvointi 2009. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Helsinki.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. 2015. [Viitattu 11.3.2016]. Saatavissa: <https://www.ely-keskus.fi/documents/10191/7383509/Marraskuu+2015/481a7d01-7312-458e-8927-32d110f24c82>

Euroopan rakennerahasto. Euroopan komissio. 2015. [Viitattu 19.10.2016]. Saatavissa: <http://ec.europa.eu/esf/home.jsp?langId=fi>

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2006. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2007. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.

Jansson, A. 2014. Asiakkaalla langat omissa käsissään läpi kuntouttavan työtoiminnan. Pro gradu tutkielma. Sosiaalityö. Yhteiskunta -ja kulttuuritieteiden yksikkö. Tampereen yliopisto. [Viitattu 9.10.2016] Saatavissa: <https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/96435/GRADU-1418305140.pdf?sequence=1>

Kananen, J. 2011. Kvantitatiivisen opinnäytetyön kirjoittamisen käytännön opas. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja -sarja. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Kananen, J. 2010. Opinnäytetyön kirjoittamisen käytännön opas. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Kananen, J. 2008. Kvalitatiivisen tutkimuksen teoria ja käytänteet. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Karjalainen, J., Karjalainen, V. 2010. Kuntouttava työtoiminta – aktiivista sosiaalipolitiikkaa vai työllisyyspolitiikkaa? Empiirinen tutkimus pääkaupunkiseudulta. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (THL).

KELA. 2015. Työmarkkinatuen kuntarahoitus. [Viitattu 9.3.2016]. Saatavissa: <http://www.kela.fi/tyomarkkinatuen-kuntarahoitus1>

Laki kuntouttavasta työtoiminnasta 189/2001.

Laki työttömyysturvalain muuttamisesta 1370/2014.

Leemann, L., Kuusio, H. & Hämäläinen, R.-M. (2015). Sosiaalinen osallisuus. Sosiaalisen osallisuuden edistämisen koordinaatiohanke (Sokra). Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. [Viitattu 10.8.2016]. Saatavissa: [https://www.thl.fi/documents/10531/2088501/Tietopaketti\\_Sosiaalinen\\_Osallisuus.pdf/52a41c04-c4fa-4cf0-bc6f-0bb06705903b](https://www.thl.fi/documents/10531/2088501/Tietopaketti_Sosiaalinen_Osallisuus.pdf/52a41c04-c4fa-4cf0-bc6f-0bb06705903b)

Louste, M.2016. Osallisuus kuntouttaa – Kuntouttavan työtoimintapalvelun kokemuksi osallisuudesta. Pro gradu -tutkielma. Sosiaalityö. Yhtiskuntatieteiden tiedekunta. [Viitattu 10.9.2016] Saatavissa: <https://lauda.ulapland.fi/bitstream/handle/10024/62464/Louste.Mari.pdf?sequence=2>

Luhtasela, L. 2009. Osallisuuden rakentuminen kuntouttavassa työtoiminnassa. Lisensiaatintutkimus. Kuntouttavan sosiaalityön erikoisala. Yhteiskuntapolitiikan laitos. Valtiotieteellinen tiedekunta. Helsingin yliopisto. [Viitattu 27.9.2016] Saatavissa: <http://www.sosnet.fi/loader.aspx?id=e7fa5820-ad67-4a88-9e11-1ee31427325c>

Marttila, A. 2016. Aktivointipolitiikka yhteisöreaktiona. Pro-gradu - tutkielma. Sosiaalityö. Valtiotieteellinen tiedekunta. Helsingin yliopisto. [Viitattu 10.10.2016]. Saatavissa: [https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/160637/Marttila\\_sosiaalityo.pdf?sequence=1](https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/160637/Marttila_sosiaalityo.pdf?sequence=1)

Ollikainen, A. 2016. Hyvinvoinnin ulottuvuudet aikuisen näkökulmasta. Pro -gradu -tutkielma. Hoitotiede. Terveystieteiden yksikkö. Tampereen yliopisto. [Viitattu 3.9.2016] Saatavissa: <https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/98607/GRADU-1456216425.pdf?sequence=1>.

Oranen, Mikko 2008: Mitä mieltä? Mitä mieltä! Lasten osallisuus lastensuojelun kehittämisessä. Sosiaali- ja terveysministeriön Lastensuojelun kehittämisohjelman osa-hankkeen raportti. Ensi- ja turvakotien liiton raportti 7. Ensi- ja turvakotien liitto ry. Helsinki. [Viitattu 11.9.2016]. Saatavissa: <http://www.ensijaturvakotienliitto.fi/@Bin/1911491/mit%C3%A4%20mielt%C3%A4!%20raporttiCS3.pdf>

Paananen, S. 2006. Lasten hyvinvointia edistävä arki päivähoitossa. Kasvatustieteen Pro-gradu-tutkielma. Varhaiskasvatuksen laitos. Jyväskylän yliopisto. [Viitattu 9.9.2016] Saatavissa: [https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/18202/URN\\_NBN\\_fi\\_jyu-2006395.pdf?sequence=1](https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/18202/URN_NBN_fi_jyu-2006395.pdf?sequence=1)

Perttilä, R. 2011. Social Capital, Coping and Information Behaviour of Long-Term Unemployed People in Finland. Åbo Akademi University. Turku: Painosalama Oy.

Roponen, M. 2010. Tuetun työn merkitykset yksilön hyvinvoinnille. Tutkimus työntekijöiden kokemuksista SPR:n Konttikierrätystavaratalojen työstä. Sosiaalipolitiikan Pro-gradu tutkielma. Sosiaalitutkimuksen laitos. Tampereen yliopisto. [Viitattu 11.10.2016] Saatavissa:

<https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/81556/gradu04281.pdf?sequence=1>

Siltaniemi, A., Eronen, A., Perälähti, A., Londen, P. 2005. Hyvinvointi, palvelut ja elämänlaatu Kuuma-kunnissa. Helsinki: Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto ry.

Sosiaali -ja terveysministeriö. 2016. Sosiaalimenot ja rahoitus. [Viitattu 10.10.2016] Saatavissa: <http://stm.fi/talous-ja-toiminta/sosiaalimenot-ja-rahoitus>

STM. 2015. Osallistava sosiaaliturva. Työryhmän loppuraportti. [Viitattu 11.3.2016]. Saatavissa: [http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/125774/URN\\_ISBN\\_978-952-00-3581-5.pdf?sequence=1](http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/125774/URN_ISBN_978-952-00-3581-5.pdf?sequence=1)

TEM. 2015. Vuoden 2015 tiedotteet. Ennuste: Työttömistä yhä suurempi osa pitkäaikaistyöttömiä. [Viitattu 8.3.2016]. Saatavissa: [https://www.tem.fi/ajankohtaista/tiedotteet/tiedotearkisto/vuosi\\_2015?119950\\_m=119124](https://www.tem.fi/ajankohtaista/tiedotteet/tiedotearkisto/vuosi_2015?119950_m=119124)

THL. 2015. Keskeisiä käsitteitä. [Viitattu 10.3.2016]. Saatavissa: <https://www.thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/eriarvoisuus/keskeisia-kasitteita>

THL. 2014. Kuntouttavan työtoiminnan käsikirja. [Viitattu 8.3.2016]. Saatavissa: (<https://www.thl.fi/fi/web/kuntouttavan-tyotoiminnan-kasikirja/kuntouttavan-tyotoiminta/kuntouttavan-tyotoiminnan-sisalto>)

Tilastokeskus. 2015. Tilastokoulu. [Viitattu 11.3.2016]. Saatavissa: [http://tilastokoulu.stat.fi/verkkokoulu\\_v2.xql?course\\_id=tkoulu\\_tmt&lesson\\_id=5&subject\\_id=7&page\\_type=sisalto](http://tilastokoulu.stat.fi/verkkokoulu_v2.xql?course_id=tkoulu_tmt&lesson_id=5&subject_id=7&page_type=sisalto)

Toimintakertomus. Kuntouttavan työtoiminnan loppuraportti. Askolan kunta. 2016. Julkaisematon raportti.

Tuomi, J & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Tuomi, J & Sarajärvi, A. 2013. Laadullinen tutkimus ja sisällön analyysi. Helsinki: Tammi.

Ulfves, A-M., Lääperi R., Rautiainen, A. & Närhi, K. 2010. Aikuissosiaalityöhön kiinteästi liittyvien aktivointi- ja työllistämispalvelujen kustannuksia ja vaikutuksia. Jyväskylä: Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus.

Välimaa, O. 2011. Kategoriat ongelman selontekoina. Pitkäaikaistyöttömyydestä neuvottelemisen ja sen rakentuminen haastattelupuheessa. Akateeminen väitöskirja. Tampereen yliopisto. Yhteiskunta -ja kulttuuritieteiden yksikkö. Tampere: Tampereen Yliopistopaino Oy-Juvenes Print.

WHO. 2014. Mental health: a state of well-being [Viitattu 10.3.2016]. Saatavissa: [http://www.who.int/features/factfiles/mental\\_health/en/](http://www.who.int/features/factfiles/mental_health/en/)

W-POL Käyttöopas. [Viitattu 11.10.2016]. Saatavissa: <http://www.webropol.com/materiaalit/w-pol.pdf>

## LIITTEET

### LIITE 1

**Miten tulit mukaan työtoimintaan?**

**Mikä toiminnassa on ollut hyvää?**

**Oletko ollut tyytyväinen päätökseesi osallistua työtoimintaan?**

**Mikä huonoa?**

**Omat tavoitteesi? (asetettu alkuhaastelussa)**

**Saavutitko asettamasi tavoitteet?**

- mikä on edesauttanut saavuttamaan tavoitteesi?
- oletko saanut tukea tavoitteiden saavuttamiseen? Keneltä/ mistä?
- Miksi et? / Minkä näet olleen esteenä pääsyyn (joihinkin tavoitteisiin/ asettamiisi tavoitteisiin?)
- oliko työtoiminnan alussa asettamasi tavoitteet omasta mielestäsi realistisia/ saavutettavissa?

**Mitä teet kuty-ryhmän jälkeen?**

- pääsetkö tai pääsitkö vaikuttamaan omaan jatkosuunnitelmaasi?
- miksi/ miksi et ole päässyt vaikuttamaan?
- minkä asian näet olleen esteenä työllistymiseesi vapaille työmarkkinoille?
- Mitä palautetta haluat antaa sosiaalitoimelle/ te-hallinnolle ( työkkäri/ typ)?

**Palaute ryhmämuotoiseen kuntouttavaan työtoimintaan?**

- aktivointiin/ aktivointisuunnitelmaan/-tilanteeseen liittyvä palaute?
- toiminnan sisältö? (Unelmapajatyöskentely, liikunta, pelit...)
- ohjaajan toiminta/ työpanos?



-mitä tekisit toisin?

-suositteletko toimintaa muille?

-uskotko työtoiminnasta olevan hyötyä?

-kenelle?

-mitä hyötyä?

### **Koetko saaneesi apua / kehittyneesi**

- terveydentilaan liittyvissä asioissa (esim. työttömien terveystarkastus)
- taloudellisiin asioihin liittyvissä asioissa (etuudet ajan tasalle/ toimeentulotuki, ensisijaiset etuudet vireille...?)
- sosiaalisiin tilanteisiin/ -verkostoihin liittyvissä tilanteissa/ asioissa?  
Onko madaltanut kynnystä?
  
- MITÄ APUA?

### **Miten kehittäisit ryhmämuotoista kuntouttavaa työtoimintaa?**

**-mitä tekisit toisin?**

...ja mikäli saisit ihan vapaat kädet toiminnan kehittämiseksi? Ideoita?

## LIITE 2

### KYSELY KUNTOUTTAVAN TYÖTOIMINNAN ASIAKKAILLE

#### 1. Sukupuolesi

- Nainen
- Mies

#### 2. Ikäsi

- 30
- 31-40
- 41-50
- 51-60
- 61-

#### 3. Kuinka pitkään olet ollut työttömänä?

- Alle 300 päivää
- 301-999 päivää
- Yli 1000 päivää

#### 4. Aloititko kuntouttavan työtoiminnan

- Toiveikkaana
- Ilman odotuksia
- Pakosta

#### 5. Kuinka tyytyväinen olet elämääsi tällä hetkellä? Ympyröi sopivin vaihtoehto asteikolla 1-5.

Erittäin tyytymätön    1   2   3   4   5    Erittäin tyytyväinen

**6. Arvioi seuraavia osa-alueita arvosanoilla 1-5. Ympyröi sopivin vaihtoehto 1 ollessa huonoin ja 5 ollessa paras.**

	1=heikko, 5=hyvä				
Vuorokausirytmä	1	2	3	4	5
Terveellinen ruokavalio ja ruokarytmi	1	2	3	4	5
Stressinhallintakyky	1	2	3	4	5
Sosiaalinen kanssakäyminen	1	2	3	4	5
Riittävä tukiverkosto	1	2	3	4	5
Liikunta	1	2	3	4	5
Itsetunto	1	2	3	4	5
Taloudellinen tilanne	1	2	3	4	5
Mieliala	1	2	3	4	5

**7. Käytän alkoholia**

- Päivittäin
- Viikoittain
- Kuukausittain
- En koskaan

**8. Mitä toivot tältä toiminnalta?**

- Kuntouttavan työtoiminnan jatkoa
- Työkokeilu
- Koulutus, opiskelu
- Palkkatukityö
- Palkkatyö
- Eläkkeelle pääsy
- Muu, mikä? \_\_\_\_\_

## LIITE 3

### LOPPUKYSELY RYHMÄMUOTOISEN KUNTOUTTAVAN TYÖTOIMINNAN ASIAKKAILLE

#### 1. Sukupuolesi

- Nainen
- Mies

#### 2. Ikäsi

- 30
- 31-40
- 41-50
- 51-60
- 61-

#### 3. Kuinka pitkään olet ollut työttömänä?

- Alle 300 päivää
- 301-999 päivää
- Yli 1000 päivää

#### 4. Käytän alkoholia tai muita päihteitä

- Päivittäin
- Viikoittain
- Kuukausittain
- En koskaan

#### 5. Kuinka tyytyväinen olet elämääsi tällä hetkellä? Ympyröi sopivin vaihtoehto asteikolla 1-5.

Erittäin tyytymätön    1   2   3   4   5    Erittäin tyytyväinen

**6. Arvioi seuraavia osa-alueita arvosanoilla 1-5. Ympyröi sopivin vaihtoehto 1 ollessa huonoin ja 5 ollessa paras.**

	1=heikko, 5=hyvä				
Vuorokausirytmä	1	2	3	4	5
Terveellinen ruokavalio ja ruokarytmä	1	2	3	4	5
Stressinhallintakyky	1	2	3	4	5
Sosiaalinen kanssakäyminen	1	2	3	4	5
Riittävä tukiverkosto	1	2	3	4	5
Liikunta	1	2	3	4	5
Itsetunto	1	2	3	4	5
Taloudellinen tilanne	1	2	3	4	5
Mieliala	1	2	3	4	5

**7. Arvioi työtoimintaan liittyviä seuraavia osa-alueita asteikolla 1-5. Ympyröi sopivin vaihtoehto 1 ollessa huonoin ja 5 ollessa paras.**

	1=heikko, 5=hyvä				
Yksilöhaastattelu/yksilöohjaus (alku- ja loppuhaastattelu)	1	2	3	4	5
Unelmapajatyöskentely	1	2	3	4	5
Liikunta	1	2	3	4	5
Asiantuntijavierailut (esim. eläkeasiat)	1	2	3	4	5
Kädentaidot	1	2	3	4	5
Vierailut kunnan eri yksiköissä	1	2	3	4	5
Ryhmään tutustumista edesauttaneet harjoitukset/ ryhmäyttäminen	1	2	3	4	5
Ohjaus/ohjaajan toiminta	1	2	3	4	5
Omat vaikuttamismahdollisuudet ryhmän toiminnan suunnitteluun	1	2	3	4	5

**8. Mikä oli ryhmämuotoisessa kuntouttavassa työtoiminnassa parasta?**

**9. Mikä oli huonointa?**

**10. Mitä kehittämissihtotuksia sinulla on toimintaan liittyen?**

**11. Onko toiveitasi huomioitu kuntouttavan työtoiminnan jälkeisiä jatkosuunnitelmiasi ajatellen?**

Ei huomioitu lainkaan    1   2   3   4   5    Huomioitu erittäin hyvin

**12. Mihin jatkat kuntouttavan työtoiminnan jälkeen?**

- Kuntouttavan työtoiminnan jatkuminen
- Työkokeilu
- Koulutus, opiskelu
- Palkkatukityö
- Palkkatyö
- Eläkkeelle pääsy
- Muu, mikä? \_\_\_\_\_

**13. Ovatko ryhmätoiminnan alussa asettamasi tavoitteet liittyen kuntouttavaan työtoimintaan toteutuneet?**

**14. Mitä muuta haluaisit sanoa liittyen kuntouttavan työtoiminnan ryhmätoimintaan?**

**15. Minkälaisena näet tulevaisuutesi kuntouttavan työtoiminnan jälkeen?**

## LIITE 4

### SUOSTUMUS

Annan luvan, että kyselylomakkeen vastauksia voidaan käyttää nimettömänä tutkimusmateriaalina Lotta Laakson ja Annamari Toivasen Lahden ammattikorkeakoulun, sosiaali -ja terveysalan oppilaitoksen opinnäytetyöhön. Opinnäytetyön tarkoituksena on kerätä tietoa kuntouttavan työtoiminnan kehittämiseksi Askolan kunnassa.

Henkilöllisyyteni ei saa paljastua mistään tutkimuksen osasta. Tutkimusmateriaali hävitetään hyvän käytännön mukaisesti analysoinnin jälkeen.

Opinnäytetyön työnimi on ”Tutkimus ryhmämuotoisen kuntouttavan työtoiminnan yhteydestä yksilön hyvinvointiin”.

Paikka ja aika

Allekirjoitus







